

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΑ ΜΜΕ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΣΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ
ΣΕΞΙΣΜΟΥ**

**ΖΥΓΟΥΡΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ (4467)
ΚΑΡΑΝΩΤΑΣ ΝΕΣΤΟΡΑΣ (4464)**

**ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΠΑΠΑΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ**

ΚΑΣΤΟΡΙΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2023

Περίληψη

Η παρούσα εργασία διερευνά την ταυτότητα φύλου, τη διαμόρφωσή της και τον αντίκτυπό της στην κοινωνική ανισότητα. Εμβαθύνει στις διαστάσεις του βιολογικού και του κοινωνικού φύλου, αναδεικνύοντας τη σημασία τους στην ανάπτυξη της ταυτότητας. Η μελέτη αναλύει επίσης διάφορες μορφές σεξισμού και βίας λόγω φύλου, υπογραμμίζοντας τις επιζήμιες επιπτώσεις τους στις περιθωριοποιημένες κοινότητες. Επιπλέον, η εργασία εξετάζει διεξοδικά το ρόλο των μέσων ενημέρωσης στη διαίωνιση των στερεοτύπων και προτείνει παρεμβάσεις για την προώθηση της ισότητας. Καταλήγει εξετάζοντας τη διασταύρωση της ταυτότητας φύλου με τις κοινωνικές δομές, παρέχοντας μια ολιστική άποψη των συστημικών ριζών της ανισότητας των φύλων. Η έρευνα αυτή προσφέρει πολύτιμες γνώσεις και εφαρμόσιμες στρατηγικές για τη δημιουργία μιας πιο περιεκτικής και δίκαιης κοινωνίας.

Abstract

This paper explores gender identity, its formation, and its impact on social inequality. It delves into the dimensions of biological and social gender, highlighting their significance in identity development. The study also dissects various forms of sexism and gender-based violence, underscoring their detrimental effects on marginalized communities. Additionally, the thesis scrutinizes the media's role in perpetuating stereotypes and proposes interventions for promoting equality. It concludes by examining the intersections of gender identity with societal structures, providing a holistic view of systemic roots of gender inequality. This research offers valuable insights and actionable strategies for creating a more inclusive and equitable society.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	2
Abstract	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
1. Ταυτότητα Φύλου	7
1.1. Ορισμός Ταυτότητας φύλου	7
1.2. Διαχωρισμός του φύλου	7
1.2.1. Βιολογικό φύλο	7
1.2.2. Κοινωνικό Φύλο	11
1.3. Διαδικασία Διαμόρφωσης της Ταυτότητας Φύλου	17
1.4. Το φύλο ως μορφή κοινωνικής ανισότητας και οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει	20
2. Σεξισμός	21
2.1. Ορισμός σεξισμού	21
2.2. Μορφές σεξισμού	22
2.2.1. Εχθρικός σεξισμός	22
2.2.2. Αμφίθυμος σεξισμός	23
2.2.3. Θεσμικός σεξισμός	23
2.2.4. Διαπροσωπικός σεξισμός	23
2.2.5. Εσωτερικευμένος σεξισμός	23
3. Έμφυλη βία	24
3.1. Ορισμός έμφυλης βίας	24
3.2. Μορφές έμφυλης βίας	24
3.2.1. Σωματική βία	24
3.2.2. Σεξουαλική βία	25
3.2.3. Ψυχολογική βία	26
3.2.4. Λεκτική βία	26
3.2.5. Οικονομική βία	27
4. Ταυτότητα φύλου και ΜΜΕ	28
4.1. Η προώθηση και η συντήρηση των σεξιστικών προκαταλήψεων και στερεοτύπων μέσω των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας	28
4.2. Οι δράσεις για την εξάλειψη των σεξιστικών προκαταλήψεων και στερεοτύπων και προαγωγή της ισότητας μέσω των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας	39
5. Συζήτηση	44
5.1. Αλληλεπίδραση της ταυτότητας φύλου και των κοινωνικών δομών	44
5.2. Αποσυσκευασία των μορφών σεξισμού	44

5.3 Η έμφυλη βία ως σύμπτωμα της ανισότητας	45
5.4 Τα μέσα ενημέρωσης ως καταλύτης για την αλλαγή	45
5.5 Η έκκληση για διατομεακές προσεγγίσεις.....	45
5.6 Ένα όραμα για την πρόοδο	45
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	47
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	48
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	49

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα μέσα ενημέρωσης έχουν κατακλύσει τη ζωή των ανθρώπων. Το Διαδίκτυο είναι η κυρίαρχη πηγή πληροφόρησης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ο κύριος δίαυλος επικοινωνίας. Στην Ευρώπη, πάνω από το 50% των Ευρωπαίων χρησιμοποίησαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης το 2016. Οι αριθμοί αυτοί αποκαλύπτουν τη θέση των κοινωνικών μέσων στον απτό κόσμο και ταυτόχρονα αναδεικνύουν τις διαφορές μεταξύ των δύο φύλων στον ψηφιακό κόσμο (Statista, 2021).

Ο Brook Duffy, αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Cornell, ανέφερε ότι "η εποχή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης συχνά διαφημίζεται ως αξιοκρατία, όπου το "καλύτερο" περιεχόμενο ανταμείβεται με ποσοτικά μετρήσιμους δείκτες κατάστασης: likes, follows και favorites. Αλλά η πραγματικότητα είναι ότι οι φωνές των γυναικών, είτε στον τομέα της πολιτικής, του αθλητισμού, της δημοσιογραφίας ή της ακαδημαϊκής κοινότητας, αποτυγχάνουν να καταγράψουν το ίδιο επίπεδο προσοχής (Smith, 2019).

Ο τρόπος με τον οποίο διαδίδονται οι αντιλήψεις και οι πεποιθήσεις μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης επηρεάζει τον τρόπο σκέψης των ανθρώπων. Ομοίως με τον απτό κόσμο, στον ψηφιακό υπάρχει κοινωνική ανισότητα και, μερικές φορές, επιδεινώνεται από την προκατάληψη λόγω φύλου. Διάφοροι παράγοντες, όπως η αναπαράσταση των φύλων στα μέσα ενημέρωσης, παίζουν ρόλο στις διακρίσεις λόγω φύλου. Τα μέσα ενημέρωσης καλλιεργούν τους ρόλους των φύλων και τα χαρακτηριστικά συμπεριφοράς μέσω διαφημίσεων και φωτογραφιών, όπου οι ρόλοι των γυναικών ποικίλλουν από τη φροντίδα των παιδιών έως τις δραστηριότητες στον χώρο εργασίας,

εμφανίζοντας την εξάρτηση των γυναικών, ενώ, από την άλλη πλευρά, οι άνδρες παρουσιάζονται ως πιο ανεξάρτητοι και λιγότερο πιθανό να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Έτσι, αν και ο ψηφιακός κόσμος δίνει την ευκαιρία να εκφραστεί κάποιος μέσω της ηλεκτρονικής του ταυτότητας, στην πραγματικότητα, οι ψηφιακές ρυθμίσεις οδηγούν απλώς στην αναπαραγωγή των υφιστάμενων κανόνων και της κουλτούρας του απτού κόσμου, που σχετίζονται με το φύλο (Rose et al., 2012).

Επιπλέον, τα μέσα δικτύωσης και οι προκαταλήψεις λόγω φύλου επηρεάζουν την αντίληψη της εικόνας του γυναικείου σώματος. Τα μέσα ενημέρωσης επιδεικνύουν συγκεκριμένα πρότυπα και εικόνες γυναικείας ομορφιάς. Το Κέντρο Ερευνών Pew διεξήγαγε μια εθνική έρευνα η οποία διαπίστωσε ότι στις ΗΠΑ οι νέες, ενήλικες γυναίκες (18-29 ετών) είναι πιο πιθανό να έχουν έναν λογαριασμό στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε σύγκριση με τους άνδρες (Perloff, 2014). Ως αποτέλεσμα, είναι επιρρεπείς στο να εσωτερικεύσουν ένα σύγχρονο, πολιτισμικά στερεοτυπικό πρότυπο γυναικείας ομορφιάς που παρουσιάζεται στο διαδίκτυο και η ευημερία τους θα επηρεαστεί από την ψηφιακή, έμφυλη απεικόνιση.

Παρόλο που έχει σημειωθεί πρόοδος προς την κατεύθυνση της προώθησης των γυναικών plus size, τα πολιτισμικά στερεότυπα σχετικά με την αισθητική της εικόνας του σώματος εξακολουθούν να είναι κυρίαρχα. Φυσικά, τα ευρήματα αυτά συνδέονται με τον κίνδυνο γυναικείας παρενόχλησης στο διαδίκτυο, όπου οι γυναίκες δέχονται σοβαρή κριτική για την εμφάνισή τους και τις αναρτήσεις τους, η οποία εν μέρει συμβαίνει λόγω των στερεοτύπων φύλου. Επιπλέον, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης άνοιξαν την πόρτα σε μια "νέα οικονομία", την επιχειρηματικότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Το Instagram, το YouTube, το TikTok και άλλες διαδικτυακές πλατφόρμες ανθίζουν και οι influencers, που είναι κυρίως γυναίκες, κερδίζουν χρήματα από τη δημιουργία βίντεο, χορηγίες κ.λπ. Ο Krishman (2015) υποστήριξε ότι "η διαδικτυακή αγορά είναι ιδανική για τις γυναίκες που δραστηριοποιούνται στις επιχειρήσεις" (όπως αναφέρεται στο Duffy, et. al., 2012, σ. 2). Σε αυτό προστίθεται ότι το 2020 μια έρευνα σε 1600 influencers από περισσότερες από 40 χώρες έδειξε ότι οι άνδρες influencers έπαιρναν περισσότερα χρήματα ανά ανάρτηση από τις γυναίκες και είχαν μεγαλύτερη ποικιλία από μάρκες-χορηγούς σε σύγκριση με τις γυναίκες (Garlick, 2020).

Ωστόσο, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης η γυναικεία ενδυνάμωση και επιχειρηματικότητα μειώνονται ενώ οι γυναίκες δεν μπορούν να εκμεταλλευτούν τα μέσα ενημέρωσης λόγω των κωδικοποιημένων κατά φύλο χρήσεών τους. Ένα παράδειγμα έμφυλης προκατάληψης είναι η διαφήμιση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η οποία ήταν μέρος της εκστρατείας COVID-19 "Stay Home. Save Lives" στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η εικόνα αυτή απεικόνιζε γυναίκες να φροντίζουν το νοικοκυριό και τα παιδιά, ενώ ο άνδρας καθόταν στον καναπέ με την οικογένειά του (Topping, 2021).

1. Ταυτότητα Φύλου

1.1. Ορισμός Ταυτότητας φύλου

Η ταυτότητα φύλου είναι η εσωτερική αίσθηση του εαυτού του ατόμου και του φύλου του, ανεξάρτητα από το βιολογικό - ανατομικό φύλο του ατόμου . Σε αντίθεση με την έκφραση φύλου, η ταυτότητα φύλου δεν είναι εξωτερικά ορατή στους άλλους. Για τους περισσότερους ανθρώπους, η ταυτότητα φύλου ευθυγραμμίζεται με το φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση, σημειώνει η Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία. Για τα τρανς άτομα, η ταυτότητα φύλου διαφέρει σε διαφορετικούς βαθμούς από το φύλο που αποδόθηκε κατά τη γέννηση (Αντωνοπούλου, 1997).

Ως ταυτότητα φύλου ορίζεται η αυτοαντίληψη ενός ατόμου ως άνδρα ή γυναίκα ή ως αγόρι ή κορίτσι ή ως κάποιος συνδυασμός άνδρα/αγοριού και γυναίκας/κοριτσιού ή ως κάποιος εντελώς εκτός αυτών των κατηγοριών. Η ταυτότητα φύλου διαφέρει από το βιολογικό φύλο, δηλαδή το αρσενικό και το θηλυκό. Για τα περισσότερα άτομα, η ταυτότητα φύλου και το βιολογικό φύλο αντιστοιχούν με τον συμβατικό τρόπο. Ορισμένα άτομα, ωστόσο, βιώνουν ελάχιστη ή καθόλου σχέση μεταξύ του βιολογικού τους φύλου και της ταυτότητας του φύλου τους (Κατάκη, 2009).

1.2. Διαχωρισμός του φύλου

1.2.1. Βιολογικό φύλο

1.2.1.1. Ορισμός βιολογικού φύλου

Το βιολογικό φύλο ορίζεται ως μια δυαδική μεταβλητή σε κάθε σεξουαλικά αναπαραγόμενο είδος φυτών και ζώων. Με λίγες εξαιρέσεις, όλοι οι σεξουαλικά αναπαραγόμενοι οργανισμοί παράγουν ακριβώς δύο τύπους γαμετών που διακρίνονται από τη διαφορά τους ως προς το μέγεθος: τα θηλυκά, εξ ορισμού, παράγουν μεγάλους γαμέτες (αυγά) και τα αρσενικά, εξ ορισμού, παράγουν μικρούς και συνήθως κινητικούς γαμέτες (σπερματοζωάρια) (Goymann & Brumm, 2018). Αυτή η ξεχωριστή διχοτόμηση στο μέγεθος των θηλυκών και αρσενικών γαμετών ονομάζεται «ανισογαμία» και αναφέρεται σε μια θεμελιώδη αρχή στη βιολογία.

Η σεξουαλική αναπαραγωγή έχει την εξελικτική της προέλευση στη σύντηξη γαμετών ίδιου μεγέθους (ισογαμία). Σύμφωνα με την τρέχουσα κατανόηση, ο διμορφισμός μεγέθους μεταξύ ωαρίων και σπερματοζωαρίων (ανισογαμία) που παρατηρούμε σήμερα προκλήθηκε από τον ανταγωνισμό των γεννητικών κυττάρων για τη γονιμοποίηση. αριθμός γαμετών. Μεγάλα γεννητικά κύτταρα – ή ωάρια – συνεισφέρουν ενεργειακούς πόρους, σημαντικά κυτταρικά οργανίδια και γενετικό υλικό στο σχηματισμό του ζυγώτη. Αντίθετα, τα μικρά γεννητικά κύτταρα - ή το σπέρμα

(γύρη στα φυτά) συνεισφέρουν σχεδόν αποκλειστικά με γενετικό υλικό στο σχηματισμό ζυγωτών.
(Richardson, 2021)

Από εξελικτική σκοπιά, τα αρσενικά (το φύλο που παράγει το σπέρμα) είναι σχεδόν παράσιτα που εκμεταλλεύονται με επιτυχία την εισροή πόρων των θηλυκών. Για οποιοδήποτε κύτταρο ωαρίου, μπορεί να είναι επωφελές η σύντηξη με ένα άλλο κύτταρο ωαρίων που θα συνεισφέρει επιπλέον ενεργειακούς πόρους και ως εκ τούτου θα αυξήσει την επιβίωση του ζυγώτη. Αλλά τα πολύ μικρότερα σπερματοζωάρια μπορούν να παραχθούν σε πολύ μεγαλύτερους αριθμούς και είναι πολύ πιο κινητικά από τα μεγαλύτερα κύτταρα. Είναι επομένως πολύ πιο πιθανό να συναντήσουν άλλους γαμέτες για να συγχωνευτούν. Αυτό σημαίνει ότι οι «αρσενικοί» τύποι ζευγαρώματος που θα παράγουν μεγαλύτερους γαμέτες θα χάνουν τον ανταγωνισμό με εκείνους τους «αρσενικούς» τύπους ζευγαρώματος που παράγουν μικρότερα και πιο κινητά σπερματοζωάρια. Ως συνέπεια, δύο διαφορετικοί τύποι γεννητικών κυττάρων –μεγάλα ωάρια και μικρό σπέρμα– εξελίχθηκαν και, συνδεδεμένα με αυτό, τα δύο βιολογικά φύλα (M. auvais-Jarvis et al., 2020).

Αυτός ο βιολογικός ορισμός των δύο φύλων, ωστόσο, δεν βασίζεται σε μια ουσιαστική «αρσενικότητα» ή «θηλυκότητα» ατόμων, αλλά αναφέρεται απλώς σε δύο διακριτές εξελικτικές στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι σεξουαλικά αναπαραγωγικοί οργανισμοί για να παράγουν απογόνους. Ωστόσο, η σεξουαλική αναπαραγωγή δεν απαιτεί την ύπαρξη χωριστών αρσενικών και θηλυκών ατόμων.

Μια ευρέως διαδεδομένη παρανόηση μεταξύ των φιλοσόφων, των βιοϊατρικών επιστημόνων και των θεωρητικών του φύλου – και τώρα επίσης μεταξύ ορισμένων συγγραφέων και συντακτών σημαντικών επιστημονικών περιοδικών – είναι ότι ο ορισμός του βιολογικού φύλου βασίζεται σε χρωμοσώματα, γονίδια, ορμόνες, αιδοίο ή πέη κ.λπ. (Richardson, 2021) ή ότι το βιολογικό φύλο είναι μια κοινωνική κατασκευή (Butler, 1999). Αυτές οι έννοιες αντικατοπτρίζουν σε μεγάλο βαθμό τη δική μας ανθρωποκεντρική άποψη. Στην πραγματικότητα, το θηλυκό ή το αρσενικό δεν ορίζεται από κανένα από αυτά τα χαρακτηριστικά που μπορούν, αλλά δεν χρειάζεται να συνδέονται με το βιολογικό ή γαμετικό φύλο.

Ένας λόγος για αυτήν την εσφαλμένη αντίληψη του βιολογικού φύλου βρίσκεται στις βιοϊατρικές πρακτικές, στις οποίες τα φυλετικά χρωμοσώματα θηλαστικών ή οι φαινότυποι που σχετίζονται με το φύλο χρησιμοποιούνται ευρέως για τον ορισμό του φύλου. Αυτός είναι ο ορισμός που στοχοποιείται από τους επικριτές του γεγονότος ότι υπάρχουν μόνο δύο διακριτά φύλα. Ωστόσο, τα φυλετικά χρωμοσώματα ή οι φαινότυποι που σχετίζονται με το φύλο δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να ορίσουν το βιολογικό φύλο, καθώς υπάρχουν πολλά είδη που δεν έχουν καθόλου φυλετικά χρωμοσώματα (D.oyal, 2003).

1.2.1.2. Βιολογικά χαρακτηριστικά φύλου

Τα τελευταία χρόνια, έχει σημειωθεί σημαντική ερευνητική πρόοδος στην κατανόηση μιας βιολογικής βάσης για τον ανθρῶπινο σεξουαλικό προσανατολισμό. Ωστόσο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η αμφιφυλοφιλία και η ασεξουαλικότητα των γυναικών δεν έχουν ερευνηθεί επαρκώς και πολλά ερωτήματα παραμένουν για την κατανόηση της ανάπτυξης του σεξουαλικού προσανατολισμού γενικά, συμπεριλαμβανομένων ερωτημάτων σχετικά με την ανάπτυξη ομοφυλοφιλικών/ετεροφυλοφιλικών διαφορών στους άνδρες. Επιπλέον, οι περισσότερες μελέτες, ιδιαίτερα εκείνες με ανθρώπινους συμμετέχοντες, είναι εγκάρσιες και συσχετιστικές στο σχεδιασμό με περιορισμένη ικανότητα άμεσης εξαγωγής αιτιότητας. Ένα άλλο πιθανό πρόβλημα είναι ότι οι συσχετίσεις μεταξύ των υφιστάμενων βιοδεικτών/συσχετίσεων και του σεξουαλικού προσανατολισμού είναι συχνά μικρές σε μέγεθος και, συνολικά, μπορεί να μην αποτελούν την πλειοψηφία των διακυμάνσεων στον σεξουαλικό προσανατολισμό. Ένα αντεπιχείρημα σε αυτήν την κριτική είναι ότι οι βιοδείκτες/συσχετίσεις είναι πιθανώς μόνο μέτριοι και μεταγενέστεροι δείκτες των υποκείμενων μηχανισμών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του σεξουαλικού προσανατολισμού (M. oore, 2002).

Οι προγεννητικές βιολογικές επιδράσεις -ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για ορμόνες, γενετικές, αντισώματα σε ειδικές για τον άνδρα πρωτεΐνες ή συνδυασμό αυτών και άλλων μηχανισμών- είναι πιθανότατα πολύ ισχυρές στον επηρεασμό του ανδρικού σεξουαλικού προσανατολισμού. Δεν υπάρχουν παρόμοια «οιωνοί πειράματα» στην πραγματική ζωή σε κορίτσια που μεγάλωσαν ως αγόρια, αλλά υπάρχουν καλές ενδείξεις ότι η βιολογία παίζει ρόλο στον σεξουαλικό προσανατολισμό των γυναικών. Για παράδειγμα, σε μια μελέτη που χρησιμοποιεί μοντελοποίηση δυναμικών συστημάτων, διαπιστώθηκε ότι υπάρχει ένας «πυρήνας» σεξουαλικός προσανατολισμός στις λεσβίες και τις αμφιφυλόφιλες γυναίκες παρά ορισμένες καθημερινές διακυμάνσεις και μεταβλητότητα μεταξύ των υποκειμένων στις σεξουαλικές έλξεις και συμπεριφορές (Farr et al., 2014).

Ο σεξουαλικός προσανατολισμός μπορεί να οριστεί ως η σχετικά διαρκής σεξουαλική έλξη κάποιου προς το άλλο φύλο (ετεροφυλοφιλία), το ίδιο φύλο (ομοφυλοφιλία), και τα δύο φύλα (αμφιφυλοφιλία) ή κανένα φύλο (ασεξουαλικότητα) (Storms, 1980). Αν και η σεξουαλική έλξη προς άλλους μπορεί να ερμηνευθεί ως η βασική έννοια του σεξουαλικού προσανατολισμού (Bailey et al., 2016) σε πρακτικούς όρους, ο σεξουαλικός προσανατολισμός έχει συχνά επίσης αξιολογηθεί με αυτοπροσδιορισμό ή/και σεξουαλική συμπεριφορά. Και τα τρία μέτρα (α) έλξη, (β) ταύτιση και (γ) σεξουαλική συμπεριφορά συχνά ευθυγραμμίζονται και είναι γενικά καλά συσχετισμένα (Sell, 1996), αλλά η ταυτότητα και η συμπεριφορά κάποιου μπορεί να διαφέρουν για διάφορους λόγους (π.χ.

πολιτικούς παράγοντες και παράγοντες ευκαιρίας) που δεν σχετίζονται με βασικές σεξουαλικές έλξεις προς τους άλλους (Diamond, 2000).

Ο σεξουαλικά διμορφικός πυρήνας της προοπτικής περιοχής (SDN-POA) του πρόσθιου υποθαλάμου δείχνει διαφορές στη δομή του φύλου σε έναν αριθμό θηλαστικών όπως τα πρόβατα, τα ποντίκια και τους αρουραίους (He et al., 2018). Υπάρχουν επίσης στοιχεία ότι το SDN-POA, ή οι κοντινές περιοχές, βοηθούν στη διαμεσολάβηση της διμορφικής συμπεριφοράς ζευγαρώματος, συμπεριλαμβανομένων των προβάτων ένα ατελές αλλά λογικό ζωικό μοντέλο για τον ανθρώπινο σεξουαλικό προσανατολισμό (Roselli et al., 2004).

Μια δυνητικά ομόλογη θέση στους ανθρώπους - ο τρίτος διάμεσος πυρήνας του πρόσθιου υποθαλάμου (INAH-3) - δείχνει επίσης διαφορές φύλου και διαφέρει στο μέγεθος και τον αριθμό κυττάρων μεταξύ ετεροφυλόφιλων και ομοφυλόφιλων ανδρών (LeVay, 1991). Υπάρχουν επίσης ενδείξεις ότι περιοχές του πρόσθιου υποθαλάμου στον άνθρωπο μπορούν να ενεργοποιηθούν με την όσφρηση ορμονοειδών στεροειδών (δηλαδή, φερομόνες) και αυτή η ενεργοποίηση ποικίλλει ανάλογα με το φύλο και τον σεξουαλικό προσανατολισμό σε άνδρες και γυναίκες (Berglund et al., 2006)..

Ένας πρόσθετος φυσικός συσχετισμός που έχει προγεννητική βάση είναι η δεξιοχειρία (Hepper et al., 1991). Υπάρχουν στοιχεία από μια μετα-ανάλυση ότι τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες με έλξη για το ίδιο φύλο έχουν αυξημένη μη δεξιοχειρία σε σχέση με τους ετεροφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες (Lalumiere et al., 2000). Αυτή η στροφή προς τη μη δεξιοχειρία σε άτομα που έλκονται από το ίδιο φύλο έχει υποστηριχθεί ότι αντανάκλα την αναπτυξιακή αστάθεια προγεννητικά (Lalumiere et al., 2000). Τα ισχυρότερα αποτελέσματα μη δεξιοχειρίας σε γυναίκες που έλκονται από το ίδιο φύλο συμφωνούν επίσης με στοιχεία ότι η μεγαλύτερη έκθεση σε ανδρογόνα τείνει να αποδυναμώνει την κυριαρχία του αριστερού ημισφαιρίου και να αυξάνει τη μη δεξιοχειρία στους ανθρώπους (Lust et al., 2011). Είναι ενδιαφέρον ότι υπάρχουν επίσης στοιχεία αυξημένης μη δεξιοχειρίας τόσο σε άνδρες όσο και σε γυναίκες που είναι άφυλοι και αμφιφυλόφιλοι, παρέχοντας υποστήριξη ότι υπάρχει ένας κοινός προγεννητικός μηχανισμός που βασίζεται στην ανάπτυξη αυτών των παραλλαγών στον σεξουαλικό προσανατολισμό (Xu & Zheng, 2017).

Πρόσθετη έρευνα υπέρ του ρόλου των προγεννητικών ορμονικών μηχανισμών προέρχεται από γυναίκες που εκτέθηκαν σε υψηλότερα από τα τυπικά επίπεδα προγεννητικών ανδρογόνων λόγω της συγγενούς υπερπλασίας των επινεφριδίων (CAH). Ως ενήλικες, αυτές οι γυναίκες έχουν αυξημένα ποσοστά έλξης για το ίδιο φύλο σε σχέση με γυναίκες που δεν επηρεάζονται από την CAH, αλλά είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι η πλειοψηφία των γυναικών CAH αναφέρει επίσης αποκλειστική ετεροφυλοφιλική έλξη (Meyer-Bahlburg et al., 2008). Ίσως τα πιο επιτακτικά στοιχεία

υπέρ της προγεννητικής οργάνωσης του εγκεφάλου (μέσω, για παράδειγμα, ορμονών) που βασίζεται στην ανάπτυξη του σεξουαλικού προσανατολισμού είναι μελέτες περιπτώσεων αγοριών που εκτέθηκαν σε τυπικά επίπεδα ανδρογόνων προγεννητικά αλλά επαναπροσδιορίστηκαν ως θηλυκά κατά τη γέννηση ή σε πρώιμη παιδική ηλικία, είτε λόγω χειρουργικών ατυχημάτων στα γεννητικά όργανα είτε λόγω κάποιας δυσπλασίας του πέους. Αρκετές μελέτες περιπτώσεων (Reiner & Kopp, 2004) δείχνουν ότι, παρά το γεγονός ότι μεγάλωσαν ως κορίτσια από την πρώιμη παιδική ηλικία, είχαν έντονη σεξουαλική έλξη για γυναίκες ως ενήλικες. Οι μελέτες κληρονομικότητας έχουν συνήθως δείξει σημαντικά μεγαλύτερη συμφωνία για τον προσανατολισμό του ίδιου φύλου μεταξύ των μονοζυγωτικών (πανομοιότυπων) διδύμων σε σύγκριση με τα διζυγωτικά (αδελφικά) δίδυμα.

Ο Balter (2015) βρήκε στοιχεία ότι τα γονίδια στο χρωμόσωμα X μπορεί να παίζουν ρόλο στον σεξουαλικό προσανατολισμό των ανδρών. Εξετάζοντας τα κύτταρα των μητέρων, αυτοί οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι οι μητέρες πολλών ομοφυλόφιλων γιων (έναντι μητέρων χωρίς γιο γκέι ή μητέρες με έναν γκέι γιο) είχαν μεγαλύτερη πιθανότητα ένα από τα ζεύγη χρωμοσωμάτων XX τους να απενεργοποιηθεί με ένα μη τυχαίο μοτίβο - ασυνήθιστο, καθώς η αδρανοποίηση του χρωμοσώματος X στα γυναικεία κύτταρα συνήθως συμβαίνει με τυχαίο πρότυπο. Άλλες έρευνες για την επιγενετική (δηλαδή, σταθερές βιοχημικές αλλαγές στο γενετικό υλικό που επηρεάζουν τη μεταγραφή/έκφραση των γονιδίων, παρά τις αλλαγές στον ίδιο τον κώδικα του DNA) έχει επίσης συνδεθεί με τον σεξουαλικό προσανατολισμό (Balter, 2015).

1.2.2. Κοινωνικό Φύλο

1.2.2.1. Ορισμός κοινωνικού φύλου

Στην κοινωνιολογία, κάνουμε διάκριση μεταξύ των φύλων. Το φύλο είναι τα βιολογικά χαρακτηριστικά που χρησιμοποιούν οι κοινωνίες για να κατατάξουν τους ανθρώπους στην κατηγορία είτε αρσενικών είτε γυναικών, είτε μέσω της εστίασης στα χρωμοσώματα, στα γεννητικά όργανα ή σε κάποια άλλη φυσική απόδοση. Όταν οι άνθρωποι μιλούν για τις διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, συχνά βασίζονται στο σεξ – σε άκαμπτες ιδέες της βιολογίας – και όχι στο φύλο, που είναι η κατανόηση του πώς η κοινωνία διαμορφώνει την αντίληψή μας για αυτές τις βιολογικές κατηγορίες (Bernstein, 2012).

Το φύλο είναι πιο ρευστό – μπορεί να εξαρτάται ή όχι από βιολογικά χαρακτηριστικά. Πιο συγκεκριμένα, είναι μια έννοια που περιγράφει πώς οι κοινωνίες καθορίζουν και διαχειρίζονται τις κατηγορίες φύλου, τις πολιτιστικές έννοιες που συνδέονται με τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών και πώς τα άτομα κατανοούν την ταυτότητά τους, συμπεριλαμβανομένου, ενδεικτικά, του να είναι άνδρας, γυναίκα, τρανσέξουαλ, ίντερσεξ, queer κτλ. Το φύλο περιλαμβάνει

κοινωνικούς κανόνες, στάσεις και δραστηριότητες που η κοινωνία θεωρεί πιο κατάλληλες για το ένα φύλο έναντι του άλλου. Το φύλο καθορίζεται επίσης από το τι αισθάνεται και τι κάνει ένα άτομο (Gross 2001).

Η κοινωνιολογία του φύλου εξετάζει πώς η κοινωνία επηρεάζει τις αντιλήψεις και την αντίληψή μας για τις διαφορές μεταξύ της αρρενωπότητας (τι η κοινωνία θεωρεί κατάλληλη συμπεριφορά για έναν «άνδρα») και της θηλυκότητας (τι η κοινωνία θεωρεί κατάλληλη συμπεριφορά για μια «γυναίκα»). Εξετάζουμε πώς αυτό, με τη σειρά του, επηρεάζει την ταυτότητα και τις κοινωνικές πρακτικές. Δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση στις σχέσεις εξουσίας που απορρέουν από την καθιερωμένη τάξη φύλου σε μια δεδομένη κοινωνία, καθώς και στο πώς αυτό αλλάζει με την πάροδο του χρόνου (Bernstein, 2012).

Το φύλο και η σεξουαλική ταυτότητα δεν ευθυγραμμίζονται πάντα. Ο όρος Cis-gender περιγράφει ανθρώπους των οποίων το βιολογικό σώμα ταυτίζεται με την προσωπική τους ταυτότητα φύλου . Αυτή η εμπειρία διαφέρει από το να είσαι τρανς, όπου το βιολογικό φύλο κάποιου δεν ταυτίζεται με την ταυτότητα φύλου του. Τα διεμφυλικά άτομα μπορεί να υποβληθούν σε ορμονοθεραπεία για να διευκολυνθεί αυτή η διαδικασία, αλλά δεν θα υποβληθούν σε χειρουργική επέμβαση όλα τα τρανς άτομα.. Το τρανσέξουαλ και η ιντερσεξουαλικότητα είναι κατηγορίες φύλου, όχι σεξουαλικότητα. Τα τρανσέξουαλ και τα διεμφυλικά άτομα έχουν ποικίλες σεξουαλικές πρακτικές, έλξεις και ταυτότητες όπως και τα άτομα cis-gender (Gross 2001).

Οι άνθρωποι μπορεί επίσης να είναι queer ως προς το φύλο, είτε βασίζονται σε πολλές θέσεις φύλου είτε δεν ταυτίζονται με κάποιο συγκεκριμένο φύλο (μη δυαδικό) . ή μπορεί να κινούνται μεταξύ των φύλων (ρευστό φύλο). ή μπορεί να απορρίψουν τις κατηγορίες φύλου συνολικά (agender).)

Το φύλο και η σεξουαλικότητα δεν είναι απλώς προσωπικές ταυτότητες. είναι κοινωνικές ταυτότητες. Προκύπτουν από τις σχέσεις μας με άλλους ανθρώπους και εξαρτώνται από την κοινωνική αλληλεπίδραση και την κοινωνική αναγνώριση. Ως εκ τούτου, επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο κατανοούμε τον εαυτό μας σε σχέση με τους άλλους (Bernstein, 2012).

Το κοινωνικό φύλο, όπως όλες οι κοινωνικές ταυτότητες, είναι κοινωνικά κατασκευασμένο. Ο κοινωνικός κονστρουξιονισμός είναι μια από τις βασικές θεωρίες που χρησιμοποιούν οι κοινωνιολόγοι για να θέσουν το φύλο στο ιστορικό και πολιτιστικό επίκεντρο. Ο κοινωνικός κονστρουξιονισμός είναι μια κοινωνική θεωρία για το πώς δημιουργείται νόημα μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης – μέσω των πραγμάτων που κάνουμε και λέμε με άλλους ανθρώπους . Αυτή η θεωρία δείχνει ότι το φύλο δεν είναι ένα σταθερό ή έμφυτο γεγονός, αλλά αντίθετα ποικίλλει ανάλογα με το χρόνο και τον τόπο. Οι κανόνες φύλου (οι κοινωνικά αποδεκτοί τρόποι

δράσης του φύλου) μαθαίνονται από τη γέννηση μέσω της παιδικής κοινωνικοποίησης. (Haas, 2001).

Μαθαίνουμε τι αναμένεται από το φύλο μας από όσα μας διδάσκουν οι γονείς μας, καθώς και από αυτά που συλλέγουμε στο σχολείο, μέσω θρησκευτικών ή πολιτιστικών διδασκαλιών, στα μέσα ενημέρωσης και σε διάφορους άλλους κοινωνικούς θεσμούς. Οι εμπειρίες του φύλου θα εξελίσσονται κατά τη διάρκεια της ζωής ενός ατόμου. Επομένως, το φύλο είναι πάντα σε ροή. Το βλέπουμε αυτό μέσω των γενετικών και διαγενεακών αλλαγών εντός των οικογενειών, καθώς οι κοινωνικές, νομικές και τεχνολογικές αλλαγές επηρεάζουν τις κοινωνικές αξίες στο φύλο (Gross 2001).

Όπως όλες οι κοινωνικές ταυτότητες, οι ταυτότητες φύλου είναι διαλεκτικές: περιλαμβάνουν τουλάχιστον δύο ομάδες παραγόντων που αναφέρονται ο ένας εναντίον του άλλου: «εμείς» έναντι «αυτού». Στη δυτική κουλτούρα, αυτό σημαίνει «αρσενικό» έναντι «θηλυκό». Ως εκ τούτου, το φύλο κατασκευάζεται γύρω από τις έννοιες της Ετερότητας: το «αρσενικό» αντιμετωπίζεται ως η προεπιλεγμένη ανθρώπινη εμπειρία από τους κοινωνικούς κανόνες, το νόμο και άλλους κοινωνικούς θεσμούς (Haas, 2001).

1.2.2.2. Κοινωνικά χαρακτηριστικά φύλου

Το φύλο είναι κοινωνικά κατασκευασμένο και είναι αποτέλεσμα κοινωνικοπολιτισμικών επιρροών σε όλη την ανάπτυξη ενός ατόμου (Schneider et al., 2005). Η ταυτότητα φύλου μπορεί να επηρεαστεί και είναι διαφορετική από τη μια κοινωνία στην άλλη ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο τα μέλη της κοινωνίας αξιολογούν τον ρόλο των γυναικών και των ανδρών. Η ταυτότητα φύλου ενός ατόμου μπορεί να επηρεαστεί από την εθνικότητα της ομάδας στην οποία ανήκει, το ιστορικό και πολιτιστικό του υπόβαθρο, τις οικογενειακές αξίες και τη θρησκεία. Συχνά οι άνθρωποι μπερδεύουν ή κάνουν κακή χρήση των όρων φύλο και ταυτότητα φύλου. Ο όρος φύλο αναφέρεται στη βιολογική διάκριση του να είσαι αρσενικό και θηλυκό (Κατάκη, 2009).

Για να γίνει πιο σαφής η διάκριση θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει ότι δεν κληρονομούμε το φύλο αλλά μαθαίνουμε το φύλο μας (Boss, 2008). Το φύλο είναι ένα δομικό χαρακτηριστικό της κοινωνίας και η κοινωνιολογική σημασία του φύλου είναι ότι είναι μια κατασκευή με την οποία η κοινωνία ελέγχει τα μέλη της (Henslin, 2006). Το φύλο, όπως η κοινωνική τάξη και η φυλή, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κοινωνική κατηγοριοποίηση των ανθρώπων και ακόμη και να οδηγήσουν σε προκαταλήψεις και διακρίσεις.

Η ιδέα της κοινωνικής κατασκευής του φύλου βλέπει την κοινωνία, ως βάση για την ταυτότητα φύλου και όχι τις βιολογικές διαφορές (Anderson et al., 2005). Υπάρχουν πολλές διαφορετικές διαδικασίες με τις οποίες οι προσδοκίες που σχετίζονται με το να είναι αγόρι ή κορίτσι ένα άτομο μεταβιβάζονται στην κοινωνία. Για παράδειγμα, αυτό θα μπορούσε να το δει κανείς από τη στιγμή που ένα παιδί έρχεται στον κόσμο και από το γεγονός ότι πρέπει να αντιμετωπίσει μια «μπλε» ή «ροζ» πραγματικότητα. Η κοινωνική κατασκευή του φύλου μπορεί να φανεί περαιτέρω από τον τρόπο που συμπεριφέρονται οι γονείς στα παιδιά τους, από τις προσδοκίες τους για το πως πρέπει να συμπεριφέρονται και να ενεργούν τα παιδιά τους και από τα παιχνίδια που τους αγοράζουν. Για παράδειγμα, τα κορίτσια υποτίθεται ότι παίζουν με κούκλες και είναι γλυκά και συναισθηματικά και τα αγόρια υποτίθεται ότι παίζουν με φιγούρες δράσης και είναι επιθετικά και λογικά. Επομένως, τα ρούχα, τα παιχνίδια, ακόμη και η γλώσσα που χρησιμοποιείται με τα μικρά παιδιά ακολουθούν την τάση των στερεοτύπων του φύλου. Τα παιδιά μαθαίνουν μοντελοποιώντας και τα μηνύματα που λαμβάνουν και ενεργούν ανάλογα.

Επιπλέον, τα μέσα ενημέρωσης επηρεάζουν την ταυτότητα φύλου. Για παράδειγμα, τα παιδιά βομβαρδίζονται συνεχώς με εκπομπές που απεικονίζουν στερεότυπα μοντέλα φύλου από παιχνίδια που διατίθενται στην αγορά για αγόρια ή κορίτσια, μέχρι παιδικά τηλεοπτικά προγράμματα και εκπομπές. Είναι σύνθητες φαινόμενο τα παιδικά προγράμματα να τονίζουν τον ρόλο του αρσενικού «ήρωα» που σώζει το αδύναμο θηλυκό. Τα παιδιά ερμηνεύουν αυτά τα μηνύματα ως «πραγματική ζωή», γεγονός που διαμορφώνει την πραγματικότητα, τη συμπεριφορά και τις προσδοκίες τους για το ρόλο του φύλου τους. Ωστόσο, η κοινωνική κατασκευή του φύλου δεν γίνεται μόνο μία φορά και δεν σταματά στην παιδική ηλικία. Συνεχίζεται σε όλη την υπόλοιπη ζωή μας και επηρεάζει την οπτική μας και τον τρόπο που βλέπουμε τα πράγματα και τις καταστάσεις (Schneider et al., 2005).

Επιπλέον, οι πολιτιστικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις και συμπεριφορές έχουν σοβαρό αντίκτυπο στην ταυτότητα φύλου και σε πολλές περιπτώσεις προωθούν στερεότερες πεποιθήσεις κατά των γυναικών και οδηγούν σε διακρίσεις λόγω φύλου. Όταν πρόκειται για τον πολιτισμό και τις θρησκευτικές επιρροές σε μια κοινωνία όσον αφορά την άποψη του φύλου, πιστεύω ότι η έννοια του θεσμοθετημένου σεξισμού είναι κατάλληλη για να περιγράψει αυτή την κατάσταση. Ο θεσμοθετημένος σεξισμός είναι οι σεξιστικές συμπεριφορές που έχουν η συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπων που ζουν σε μια κοινωνία όπου τα στερεότυπα και οι διακρίσεις είναι ο κανόνας (Aronson, Wilson, & Akert, 2011).

Όταν μια κοινωνία έχει συγκεκριμένους κανόνες, οι άνθρωποι που ζουν μέσα στην κοινωνία θα προσαρμοστούν σε αυτούς και θα κάνουν το ίδιο ακόμη και για κανόνες που εισάγουν διακρίσεις. Για παράδειγμα, όταν μια κοινωνία, για θρησκευτικούς και πολιτιστικούς λόγους, βλέπει τις γυναίκες ως αδύναμα ή κατώτερα άτομα που ζουν μέσα στην κοινωνία, θα αναπτύξει τις ίδιες

απόψεις και θα ενεργήσει ανάλογα. Αυτό μπορεί να το δει κανείς, για παράδειγμα, σε πολλές μουσουλμανικές χώρες και επίσης με διαφορετικές θρησκευτικές ομάδες, ακόμη και στη χώρα μας. Οι άνθρωποι τείνουν να συμμορφώνονται με την ομάδα τους και θα κάνουν το ίδιο ακόμη και όταν εμπλέκονται σε συμπεριφορές που εισάγουν διακρίσεις, καθώς θέλουν να ταιριάζουν και να γίνονται αποδεκτοί από την ομάδα τους, η οποία είναι γνωστή ως κανονιστική συμμόρφωση (Aronson, Wilson, & Akert, 2011).

Η κοινωνία κατασκευάζει το φύλο μας και κατηγοριοποιεί τα μέλη της παρόμοια με την ηλικία, την εθνικότητα, τη φυλή, την κοινωνική τάξη και την κατάσταση. Ωστόσο, η κατηγοριοποίηση ανάλογα με το φύλο είναι ένας άλλος τρόπος χειραγώγησης των μελών μιας κοινωνίας και προώθησης των ανισοτήτων. Υπάρχουν προφανείς βιολογικές και ανθρωπολογικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, αλλά δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αυτές τις διαφορές για να συνάγουμε συμπεράσματα και να παρέχουμε στερεότυπα μοντέλα σχετικά με το φύλο. Όπως αναφέρθηκε στην αρχή ο σεξισμός είναι ο όρος που εξηγεί τις διακρίσεις λόγω φύλου και έχει διαφορετικές μορφές.

Ένα από αυτά που αναφέρθηκαν ήδη είναι ο σεξισμός που χαρακτηρίζεται από θετικές αλλά στερεότυπες απόψεις για τις γυναίκες. Αντίθετα, μια άλλη μορφή είναι ο εχθρικός σεξισμός που χαρακτηρίζεται από αρνητικές στερεοτυπικές απόψεις για τις γυναίκες. Για παράδειγμα, οι απόψεις του εχθρικού σεξισμού για τις γυναίκες επικεντρώνονται στις πεποιθήσεις ότι οι γυναίκες είναι κατώτερες από τους άνδρες λόγω των επιφανειακών απόψεων ότι μπορεί κανείς να έχει ξανά τις γυναίκες. Τέλος, μια άλλη μορφή σεξισμού είναι ο αμφίθυμος σεξισμός που έχει απόψεις τόσο για εχθρικές όσο και για καλοπροαίρετες σεξιστικές συμπεριφορές ταυτόχρονα (Στάμελος & Δακοπούλου, 2012). Ωστόσο, ανεξάρτητα από τη μορφή, ο σεξισμός έχει γενικές αρνητικές συνέπειες και οδηγεί σε στερεότυπα στις γυναίκες, ακόμη και σε προκαταλήψεις και διακρίσεις. Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και άλλες ανεπτυγμένες χώρες έχουν διανύσει πολύ δρόμο στην προσπάθειά τους να εξαλείψουν τις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, αλλά υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης. Το φύλο όπως προαναφέρθηκε προκύπτει από κοινωνικοπολιτισμικές επιρροές. Η έρευνα και η θεωρία που προέρχονται από την κοινωνική ψυχολογία θα μπορούσαν να είναι σε θέση να αναπτύξουν κατάλληλες παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να στοχεύουν ένα ευρύ φάσμα ατόμων και ιδρυμάτων προκειμένου να προωθήσουν την ισότητα των φύλων και να εξαλείψουν τις διακρίσεις λόγω φύλου.

Οι ομάδες που ενηλικιώθηκαν σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους ορίστηκαν από ένα δεδομένο κοινωνικό φαντασιακό κατέληξαν να κατανοήσουν την ομοφυλοφιλία με θεμελιωδώς διαφορετικούς όρους. Στη ζωή των σύγχρονων δυτικών, το κυρίαρχο κοινωνικό φαντασιακό άλλαξε

δύο φορές: από ψυχική ασθένεια σε αποκλίνουσα συμπεριφορά μεταξύ 1969 και 1974 και από την αποκλίνουσα συμπεριφορά στη συλλογική ταυτότητα μεταξύ 1987 και 1992 . (D' Emilio 2020).

Οι δύο στιγμές της αλλαγής πρέπει να γίνουν κατανοητές ως σημεία καμπής, όχι αποκλίσεις , λόγω του ότι η αλλαγή σε μακροεπίπεδο στην κοινωνική φαντασία συμβαίνει μέσω αναρίθμητων αγώνων για το νόημα, με την αλλαγή στην κοινή γνώμη να συμβαίνει σωρευτικά. Κάθε σημείο καμπής προκλήθηκε από αλλαγές τακτικής στο κίνημα LGBTQI, το οποίο πίεσε τις γνωσιακές κοινότητες (Haas, 2001) να αλλάξουν τους λόγους και τις πρακτικές τους. Λόγω των θεσμοθετημένων αξιώσεών τους για τεχνογνωσία και εύρος επιρροής, οι αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο η ομοφυλοφιλία κατασκευάστηκε και εκπροσωπήθηκε από αυτές τις γνωσιολογικές κοινότητες προκάλεσε τη μετατόπιση της φαντασίας του ευρύτερου κοινού στη συνέχεια.

Οι Αμερικανοί και οι Ευρωπαίοι που ενηλικιώθηκαν πριν από την πρώτη καμπή, το 1969 έως το 1974, μεγάλωσαν σε μια κοινωνία στην οποία η ομοφυλοφιλία ορίστηκε ως ψυχική ασθένεια λόγω της θεσμοθέτησής της στη Διεθνή Ταξινόμηση Νοσημάτων του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ICD) (Conrad & Schneider, 1992). Μέχρι το 1970, περίπου το 62% των Αμερικανών και των Ευρωπαίων δήλωσαν ότι, για τις περισσότερες λεσβίες και γκέι, η ομοφυλοφιλία ήταν μια «ασθένεια που μπορεί να θεραπευτεί» (D' Emilio 2020).

Το 1969 σηματοδότησε την αρχή του πρώτου σημείου καμπής τόσο λόγω της εξέγερσης του Stonewall όσο και της δημοσίευσης της τελικής έκθεσης από το Εθνικό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας Task Force για την ομοφυλοφιλία, οι συστάσεις της οποίας δίνουν έμφαση στην αλλαγή της στάσης και των πολιτικών της κοινωνίας για την ομοφυλοφιλία, παρά να αλλάξουν οι ίδιοι λεσβίες και γκέι (Livingston, 2013). Παρόλο που οι λεσβίες και οι ομοφυλόφιλοι ακτιβιστές έγιναν πιο μαχητικοί κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, το Stonewall σηματοδότησε την εμφάνιση μιας νέας φάσης διαμάχης: τιμήθηκε με ετήσιες πορείες υπερηφάνειας που ξεκινούσαν το επόμενο έτος και οδήγησε στην ίδρυση οργανώσεων όπως το GayLiberationFront και το GayActivistsAlliance, η οποία αμφισβήτησε ανοιχτά τις ιατρικές και νομικές αρχές (Armstrong, 2002).

Το 1970, ακτιβιστές άρχισαν να διακόπτουν τις συνεδριάσεις της APA και το 1973 ολοκλήρωσαν μια επιτυχημένη εκστρατεία για την εξάλειψη της ομοφυλοφιλίας από το DSM. Η αποϊατροποίηση της ομοφυλοφιλίας εγκρίθηκε τελικά από ένα δημοψήφισμα με μεγάλη δημοσιότητα όλων των μελών της APA το 1974 (Conrad & Schneider 1992).

Παρά το ότι η ομοφυλοφιλία έπαψε να θεωρείται ασθένεια, οι Αμερικανοί συνέχισαν να φαντάζονται την ομοφυλοφιλία ως αποκλίνουσα συμπεριφορά μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980. Η δυσανεξία των Αμερικανών για την ομοφυλοφιλία παρέμεινε σταθερή (ή ακόμη και αυξημένη) μεταξύ 1974 και 1988 (Treas 2002). Παρά την «ανάπτυξη ταυτότητας» (Bernstein, 2012)

των ακτιβιστών του κινήματος τις δεκαετίες του 1970 και του 1980, οι λεσβίες και οι γκέι παρέμειναν μια σχετικά ανίσχυρη μειονότητα στην πολιτική, στιγματίστηκαν περαιτέρω από το HIV/AIDS και συνεχώς «εκμηδενίζονταν συμβολικά» (Tuchman) μέσα μαζικής ενημέρωσης (Gross 2001). Η συντηρητική και θρησκευτική αντικινητοποίηση εξουδετέρωσε πολλές επιτυχίες του κινήματος των λεσβιών και των ομοφυλόφιλων και ήταν σε μεγάλο βαθμό επιτυχημένη στο να διαμορφώσει την ομοφυλοφιλία ως αποκλίνοντα τρόπο ζωής (Fejes 2008). Το 1986, το Ανώτατο Δικαστήριο επιβεβαίωσε το θεσμικό καθεστώς της ομοφυλοφιλίας ως αποκλίνουσας συμπεριφοράς για την οποία τα άτομα θα μπορούσαν να τιμωρηθούν (Bernstein, 2012)..

1.3. Διαδικασία Διαμόρφωσης της Ταυτότητας Φύλου

Από τη γέννηση, τα παιδιά έχουν ένα φύλο και κοινωνικοποιούνται ώστε να συμμορφώνονται με συγκεκριμένους ρόλους φύλου με βάση το βιολογικό τους φύλο (Gross 2001). Όταν γεννιούνται τα μωρά, τους εκχωρείται ένα φύλο με βάση το βιολογικό τους φύλο - τα αρσενικά μωρά ορίζονται ως αγόρια, τα θηλυκά μωρά ορίζονται ως κορίτσια και τα ίντερσεξ μωρά γεννιούνται με χαρακτηριστικά φύλου που δεν ταιριάζουν με τους τυπικούς ορισμούς για αρσενικά ή γυναικεία σώματα, και συνήθως υποβιβάζονται σε μια κατηγορία φύλου ή στην άλλη. Οι μελετητές γενικά θεωρούν το φύλο ως κοινωνικό κατασκεύασμα, που σημαίνει ότι δεν υπάρχει φυσικά, αλλά αντίθετα είναι μια έννοια που δημιουργείται από πολιτιστικούς και κοινωνικούς κανόνες. Από τη γέννησή τους, τα παιδιά κοινωνικοποιούνται ώστε να συμμορφώνονται με συγκεκριμένους ρόλους φύλου με βάση το βιολογικό τους φύλο και το φύλο στο οποίο έχουν ανατεθεί. (Bernstein, 2012).

Η υποκειμενική εμπειρία ενός ατόμου για το φύλο του και τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται, ή η ταυτότητα φύλου, είναι ένα θέμα μεγάλης συζήτησης και αφορά στο βαθμό με τον οποίο κάποιο άτομο ταυτίζεται με ένα συγκεκριμένο φύλο. Είναι η ατομική αίσθηση και η υποκειμενική εμπειρία ενός ατόμου να είναι άνδρας, γυναίκα ή άλλο φύλο. Συχνά διαμορφώνεται νωρίς στη ζωή και συνίσταται κυρίως στην αποδοχή (ή μη) της συμμετοχής κάποιου σε μια κατηγορία φύλου. Στις περισσότερες κοινωνίες, υπάρχει ένας βασικός διαχωρισμός μεταξύ των χαρακτηριστικών φύλου που αποδίδονται σε άνδρες και γυναίκες. Σε όλες τις κοινωνίες, ωστόσο, ορισμένα άτομα δεν ταυτίζονται με ορισμένες (ή όλες) τις πτυχές του φύλου που αποδίδονται στο βιολογικό τους φύλο.

Τα άτομα που το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση (βιολογικό-ανατομικό), ταυτίζεται με την ταυτότητα φύλου τους ονομάζονται cisgender. Σε πολλούς δυτικούς πολιτισμούς, τα άτομα που ταυτίζονται με ένα φύλο που είναι διαφορετικό από το βιολογικό τους φύλο (για παράδειγμα, τους ορίζεται θηλυκό κατά τη γέννηση αλλά αισθάνονται ενδόμυχα ότι είναι αγόρι ή άλλο φύλο εκτός από κορίτσι) ονομάζονται τρανς. Μερικά τρανς άτομα, εάν έχουν πρόσβαση σε πόρους και ιατρική περίθαλψη, επιλέγουν να αλλάξουν το σώμα τους μέσω ιατρικών παρεμβάσεων, όπως η

χειρουργική επέμβαση και η ορμονική θεραπεία, έτσι ώστε η φυσική τους υπόσταση να ευθυγραμμίζεται καλύτερα με την ταυτότητα φύλου τους (Gross 2001).

Πρόσφατοι όροι όπως "genderqueer", "genderfluid", "gender variant", "androgynous", "gender" και "gender nonconforming" χρησιμοποιούνται από άτομα που δεν ταυτίζονται εντός του δυαδικού φύλου ούτε ως άνδρας ούτε ως γυναίκα. Αντίθετα, προσδιορίζονται ως υπάρχοντες κάπου κατά μήκος ενός φάσματος ή μιας συνέχειας φύλων, ή εκτός του φάσματος συνολικά, συχνά με τρόπο που εξελίσσεται συνεχώς.

Η θέαση του φύλου ως συνέχειας μας επιτρέπει να αντιληφθούμε την πλούσια ποικιλομορφία των φύλων, από trans-και cisgender έως gender queer και agender. Οι περισσότερες δυτικές κοινωνίες λειτουργούν με την ιδέα ότι το φύλο είναι δυαδικό, ότι ουσιαστικά υπάρχουν μόνο δύο φύλα (άνδρες και γυναίκες) που βασίζονται σε δύο φύλα (αρσενικό και θηλυκό) και ότι ο καθένας πρέπει να ταιριάζει με το ένα ή το άλλο. Αυτή η κοινωνική διχοτόμηση επιβάλλει τη συμμόρφωση με τα ιδανικά της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας σε όλες τις πτυχές του φύλου (Walter & Künzler, 2002).

Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της queer θεωρίας, η ταυτότητα φύλου δεν είναι μια άκαμπτη ή στατική ταυτότητα, αλλά μπορεί να συνεχίσει να εξελίσσεται και να αλλάζει με την πάροδο του χρόνου. Η θεωρία queer αναπτύχθηκε ως απάντηση στους αντιληπτούς περιορισμούς του τρόπου με τον οποίο πιστεύεται ότι οι ταυτότητες παγιώνονται ή σταθεροποιούνται (για παράδειγμα, γκέι ή στρέιτ) και οι θεωρητικοί κατασκεύασαν την queerness σε μια προσπάθεια να αντισταθούν σε αυτό. Με αυτόν τον τρόπο, η θεωρία επιχειρεί να διατηρήσει μια κριτική αντί να ορίσει μια συγκεκριμένη ταυτότητα. Ενώ το «queer» αφηγά έναν απλό ορισμό, ο όρος χρησιμοποιείται συχνά για να μεταφέρει μια ταυτότητα που δεν έχει αναπτυχθεί αυστηρά, αλλά αντίθετα είναι ρευστή και μεταβαλλόμενη.

Αν και ο σχηματισμός της ταυτότητας φύλου δεν είναι πλήρως κατανοητός, πολλοί παράγοντες έχουν προταθεί ότι επηρεάζουν την ανάπτυξή της. Οι βιολογικοί παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την ταυτότητα φύλου περιλαμβάνουν τα προ και μεταγεννητικά επίπεδα ορμονών και τη γενετική σύνθεση. Οι κοινωνικοί παράγοντες περιλαμβάνουν ιδέες σχετικά με τους ρόλους των φύλων που μεταφέρονται από την οικογένεια, τα πρόσωπα εξουσίας, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και άλλα άτομα με επιρροή στη ζωή ενός παιδιού. Σύμφωνα με τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης, τα παιδιά αναπτύσσουν την ταυτότητα φύλου τους μέσω της παρατήρησης και της μίμησης των συμπεριφορών άλλων που συνδέονται με το φύλο.

Στη συνέχεια «ανταμείβονται» για τη μίμηση των συμπεριφορών ατόμων του ίδιου φύλου και «τιμωρούνται» για τη μίμηση των συμπεριφορών άλλου φύλου. Για παράδειγμα, τα αρσενικά

παιδιά συχνά ανταμείβονται επειδή μιμούνται την αγάπη του πατέρα τους για το μπέιζμπολ, αλλά τιμωρούνται ή ανακατευθύνονται με κάποιο τρόπο εάν μιμούνται την αγάπη της μεγαλύτερης αδερφής τους για τις κούκλες. Τα παιδιά διαμορφώνονται και διαμορφώνονται από τους ανθρώπους που τα περιβάλλουν, τους οποίους προσπαθούν να μιμηθούν και να ακολουθήσουν (Gross 2001).

Ο όρος «ρόλος του φύλου» ή το κοινωνικό φύλο, αναφέρεται στην έννοια της κοινωνίας για το πώς αναμένεται να ενεργούν οι άνδρες και οι γυναίκες. Καθώς μεγαλώνουμε, μαθαίνουμε πώς να συμπεριφερόμαστε από τους γύρω μας. Σε αυτή τη διαδικασία κοινωνικοποίησης, τα παιδιά εισάγονται σε ορισμένους ρόλους που συνήθως συνδέονται με το βιολογικό τους φύλο. Ο όρος «ρόλος του φύλου» αναφέρεται στην έννοια της κοινωνίας για το πώς αναμένεται να ενεργούν και να συμπεριφέρονται οι άνδρες και οι γυναίκες. Οι ρόλοι των φύλων βασίζονται σε κανόνες ή πρότυπα που δημιουργούνται από την κοινωνία. Στην αμερικανική κουλτούρα, οι αντρικοί ρόλοι συνδέονται παραδοσιακά με τη δύναμη, την επιθετικότητα και την κυριαρχία, ενώ οι γυναικείοι ρόλοι παραδοσιακά συνδέονται με την παθητικότητα, τη φροντίδα και την υποταγή (Walter & Künzler, 2002).

Η διαδικασία κοινωνικοποίησης κατά την οποία τα παιδιά μαθαίνουν αυτούς τους έμφυλους ρόλους ξεκινά από τη γέννηση. Σήμερα, η κοινωνία μας ντύνει γρήγορα τα αρσενικά βρέφη με μπλε και τα κορίτσια με ροζ, ακόμη και εφαρμόζοντας αυτές τις χρωματικά κωδικοποιημένες ετικέτες φύλου ενώ ένα μωρό είναι στη μήτρα. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι αυτοί οι χρωματικοί συσχετισμοί με το φύλο δεν ήταν πάντα αυτό που είναι σήμερα. Μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα, το ροζ συνδέθηκε στην πραγματικότητα περισσότερο με τα αγόρια, ενώ το μπλε συνδέθηκε περισσότερο με τα κορίτσια - καταδεικνύοντας πόσο κοινωνικά δομημένες είναι πραγματικά αυτές οι συσχετίσεις.

Η κοινωνικοποίηση του φύλου γίνεται μέσω τεσσάρων σημαντικών παραγόντων: οικογένειας, εκπαίδευσης, ομάδων συνομηλίκων και μέσων μαζικής ενημέρωσης. Κάθε πράκτορας ενισχύει τους ρόλους των φύλων δημιουργώντας και διατηρώντας κανονιστικές προσδοκίες για τη συμπεριφορά του φύλου (Wright et al., 1995). Η έκθεση πραγματοποιείται επίσης μέσω δευτερογενών παραγόντων, όπως η θρησκεία και ο χώρος εργασίας. Η επανειλημμένη έκθεση σε αυτούς τους παράγοντες με την πάροδο του χρόνου οδηγεί τους ανθρώπους σε μια ψευδή αίσθηση ότι ενεργούν φυσικά με βάση το φύλο τους αντί να ακολουθούν έναν κοινωνικά κατασκευασμένο ρόλο (Walter & Künzler, 2002).

1.4. Το φύλο ως μορφή κοινωνικής ανισότητας και οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει

Πριν ασχοληθούμε με τη θεωρητική εξήγηση των ανισοτήτων, είναι απαραίτητο να αναφερθούμε στα εμπειρικά γεγονότα και τάσεις που αφορούν την κατανομή των ευκαιριών ζωής μεταξύ γυναικών και ανδρών. Η φεμινιστική έρευνα από τη δεκαετία του 1970 έχει συγκεντρώσει ένα τεράστιο και πλήρες εμπειρικό υλικό για σχεδόν όλες τις πτυχές των διακρίσεων και των ανισοτήτων. Πτυχές των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων που είναι επίσης σχετικές για θεωρητική ανάλυση συνοψίζονται παρακάτω. Οι ανισότητες μεταξύ των φύλων αποτελούν μια ξεχωριστή διάσταση της ανισότητας και μια διάχυτη αρχή για την κατανομή των ευκαιριών ζωής που δεν μπορεί να αποδοθεί σε μια μεμονωμένη αιτία. Δύο τομείς έχουν εξαιρετική σημασία: το σύστημα απασχόλησης και οικογενειακή ζωή. Οι διακρίσεις κατά των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι καλά τεκμηριωμένες.

Περιλαμβάνει τη συγκέντρωση των γυναικών σε χαμηλότερες θέσεις (κάθετος διαχωρισμός) και σε διαφορετικούς τομείς εργασίας (οριζόντιος διαχωρισμός) – και τα δύο συμβάλλοντας στις περισσότερο ή λιγότερο σταθερές διαφορές στα κέρδη. Αυτές οι ανισότητες αποτελούν ολοκληρωμένες τάσεις, ακόμη και αν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των χωρών σχετικά με τη σημασία της γυναικείας πολιτικής οργάνωσης (Wright et al., 1995). Οι ανισότητες δεν έχουν να κάνουν μόνο με την άνιση κατανομή των γυναικών σε διαφορετικούς χώρους εργασίας. Όταν φτάσουν στα ίδια επίπεδα εκπαίδευσης και θέσεων εργασίας με τους άντρες, οι γυναίκες έρχονται αντιμέτωπες με άλλου είδους διακρίσεις.

Η άλλη κεντρική πτυχή των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων αφορά τον ρόλο στο νοικοκυριό ή στην οικογένεια. Ανεξάρτητα από τη θέση εργασίας τους, οι γυναίκες είναι πολύ πιο υπεύθυνες για την οικογένεια και τις δουλειές του σπιτιού από τους άνδρες (Walter & Künzler, 2002). Ο καταμερισμός της εργασίας στην οικογένεια καθιστά τις γυναίκες υπεύθυνες για τα παιδιά και, παρά τις διαφορές μεταξύ των χωρών, ο ρόλος της μητέρας που φροντίζει για τα παιδιά της εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο ιδεολογικής εκτίμησης (Oechsle 1998). Η φροντίδα των παιδιών δεν είναι η μόνη πτυχή των μεροληπτικών σχέσεων ή ρόλων στην ιδιωτική ζωή. Καθημερινές οικιακές εργασίες και η ευθύνη για τα μέλη του νοικοκυριού, όταν συνδυάζονται με συμμετοχή σε αμειβόμενη εργασία, οδηγούν σε συνολικό χρόνο εργασίας που δεν μπορεί να συγκριθεί με τις καθημερινές υποχρεώσεις των ανδρών. Οι δυσμενείς θέσεις στην απασχόληση και στη μεροληπτική οικογενειακή ζωή σχετίζονται με μειονεκτικές καταστάσεις σε άλλες διαστάσεις της ζωής, κυρίως στην πρόσβαση σε δραστηριότητες αναψυχής και στη συμμετοχή στη δημόσια ζωή.

Ο όρος «πατριαρχία», που έγινε γνωστός από φεμινίστριες επιστήμονες, αναφέρεται στο γεγονός ότι οι διακρίσεις κατά των γυναικών είναι μια διάχυτη αρχή που δραστηριοποιείται σχεδόν σε όλους τους τομείς της ζωής (Walby, 1990).

Ένας σημαντικός λόγος για τη δυσκολία αποκάλυψης της διεισδυτικότητας της αρχής της διάκρισης και η αλληλεπίδραση μεταξύ των επιπτώσεών της σε διαφορετικούς τομείς της ζωής είναι το γεγονός ότι διάφορες ομάδες γυναικών επηρεάζονται με διαφορετικούς τρόπους. Για παράδειγμα, οι διακρίσεις στην περίπτωση των νοικοκυρών (εξάρτηση από τους συζύγους) διαφέρουν από τις διακρίσεις εις βάρος των γυναικών που βρίσκονται επίσης σε μειονεκτική θέση στην εργασία τους έξω από το σπίτι.

2. Σεξισμός

2.1. Ορισμός σεξισμού

Ως σεξισμός ορίζονται οι προκαταλήψεις ή/και οι διακρίσεις λόγω φύλου, ιδίως σε βάρος γυναικών. Αν και η προέλευσή του όρου δεν είναι ξεκάθαρη, ο όρος σεξισμός προέκυψε από τον φεμινισμό «δεύτερου κύματος» της δεκαετίας του 1960 έως τη δεκαετία του 1980 και πιθανότατα βασίστηκε στον όρο ρατσισμός του κινήματος για τα πολιτικά δικαιώματα (προκατάληψη ή διακρίσεις βάσει φυλής). Ο σεξισμός μπορεί να είναι μια πεποιθήση ότι ένα φύλο είναι ανώτερο ή πιο πολύτιμο από ένα άλλο φύλο (Walter & Künzler, 2002).

Επιβάλλει όρια στο τι μπορούν και πρέπει να κάνουν οι άνδρες και τα αγόρια και τι μπορούν και πρέπει να κάνουν οι γυναίκες και τα κορίτσια. Η έννοια του σεξισμού διατυπώθηκε αρχικά για να αυξήσει τη συνείδηση σχετικά με την καταπίεση των κοριτσιών και των γυναικών, αν και στις αρχές του 21ου αιώνα είχε μερικές φορές επεκταθεί για να συμπεριλάβει την καταπίεση οποιουδήποτε φύλου, συμπεριλαμβανομένων ανδρών και αγοριών, ιντερσεξ και τρανς ατόμων (D' Emilio 2020).

Ο σεξισμός σε μια κοινωνία εφαρμόζεται συχνότερα σε γυναίκες και κορίτσια. Λειτουργεί για τη διατήρηση της πατριαρχίας, ή της ανδρικής κυριαρχίας, μέσω ιδεολογικών και υλικών πρακτικών ατόμων, συλλογικοτήτων και θεσμών που καταπιέζουν τις γυναίκες και τα κορίτσια με βάση το φύλο. Αυτή η καταπίεση συνήθως παίρνει τις μορφές οικονομικής εκμετάλλευσης και κοινωνικής κυριαρχίας (Στάμελος & Δακοπούλου, 2012). Οι σεξιστικές συμπεριφορές, οι συνθήκες και οι στάσεις διαωρίζουν τα στερεότυπα των κοινωνικών ρόλων φύλου με βάση το βιολογικό φύλο κάποιου. Μια κοινή μορφή κοινωνικοποίησης που βασίζεται σε σεξιστικές έννοιες διδάσκει συγκεκριμένες αφηγήσεις για τους παραδοσιακούς ρόλους των φύλων για άνδρες και γυναίκες.

Σύμφωνα με μια τέτοια άποψη, οι γυναίκες και οι άνδρες είναι αντίθετοι, με πολύ διαφορετικούς και συμπληρωματικούς ρόλους: οι γυναίκες είναι το ασθενέστερο φύλο και λιγότερο ικανές από τους άνδρες, ειδικά στη σφαίρα της λογικής και της ορθολογικής λογικής. Οι γυναίκες υποβιβάζονται στο οικιακό βασίλειο της ανατροφής και των συναισθημάτων και, επομένως, σύμφωνα με αυτό το σκεπτικό, δεν μπορούν να είναι καλές ηγέτιδες στις επιχειρήσεις, την πολιτική και τον ακαδημαϊκό χώρο. Αν και οι γυναίκες θεωρούνται εκ φύσεως κατάλληλες για οικιακές εργασίες και είναι εξαιρετικές στο να είναι φροντιστές, οι ρόλοι τους υποτιμώνται ή δεν εκτιμώνται καθόλου σε σύγκριση με την εργασία των ανδρών (D' Emilio 2020).

Η ακραία μορφή της σεξιστικής ιδεολογίας είναι ο μισογυνισμός, το μίσος για τις γυναίκες. Μια κοινωνία στην οποία επικρατεί ο μισογυνισμός έχει υψηλά ποσοστά βαρβαρότητας κατά των γυναικών—για παράδειγμα, με τις μορφές ενδοοικογενειακής βίας, βιασμού και εμπορευματοποίησης των γυναικών και του σώματός τους. Όπου θεωρούνται ιδιοκτησία ή πολίτες δεύτερης κατηγορίας, οι γυναίκες συχνά υφίστανται κακομεταχείριση τόσο σε ατομικό όσο και σε θεσμικό επίπεδο. Για παράδειγμα, μια γυναίκα που είναι θύμα βιασμού (σε ατομικό ή προσωπικό επίπεδο) μπορεί να πει από δικαστή και ένορκο (σε επίπεδο θεσμικού οργάνου) ότι ήταν ένοχη λόγω του τρόπου με τον οποίο ήταν ντυμένη (Walter & Künzler, 2002).

2.2. Μορφές σεξισμού

Οι άνθρωποι κατηγοριοποιούν τον σεξισμό με διάφορους τρόπους. Ο σεξισμός μπορεί να είναι εχθρικός ή αμφίθυμος. Παράλληλα, ο σεξισμός μπορεί να λειτουργήσει σε διαφορετικά επίπεδα στην κοινωνία και να είναι θεσμικός, διαπροσωπικός ή εσωτερικευμένος.

2.2.1. Εχθρικός σεξισμός

Ο όρος «εχθρικός σεξισμός» αναφέρεται σε πεποιθήσεις και συμπεριφορές που είναι ανοιχτά εχθρικές προς μια ομάδα ανθρώπων με βάση το φύλο τους. Ο μισογυνισμός είναι ένα παράδειγμα εχθρικού σεξισμού. Τα άτομα που έχουν εχθρικές και σεξιστικές απόψεις μπορεί να θεωρούν τις γυναίκες ως δόλιες, ικανές να χρησιμοποιούν την τέχνη της αποπλάνησης για να ελέγχουν τους άντρες και αξίες μόνο για οικιακές εργασίες. Αυτές οι απόψεις μπορεί επίσης να ισχύουν για οποιονδήποτε έχει γυναικεία χαρακτηριστικά και οποιονδήποτε εκφράζει το φύλο του με τρόπο που συνδέεται με τη θηλυκότητα (D' Emilio 2020).

Οι άνθρωποι που διαιώνίζουν τον εχθρικό σεξισμό θέλουν να διατηρήσουν την κυριαρχία των ανδρών έναντι των γυναικών και των ατόμων άλλων περιθωριοποιημένων φύλων. Συνήθως αντιτίθενται στην ισότητα των φύλων και μπορεί επίσης να αντιταχθούν στα δικαιώματα LGBTQIA+, θεωρώντας αυτά τα πράγματα ως απειλή για τους άνδρες και τα συστήματα που τους ωφελούν (Walter & Künzler, 2002).

2.2.2. Αμφίθυμος σεξισμός

Τα άτομα που επιδίδονται σε αμφίθυμο σεξισμό μπορεί να διαφέρουν μεταξύ του να βλέπουν τις γυναίκες ως καλές, αγνές και αθώες ή ως χειραγωγικές και αποπλανητικές ανάλογα με την κατάσταση. Μερικοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι ο εχθρικός και καλοπροαίρετος σεξισμός υποστηρίζει ο ένας τον άλλον ως μέρος ενός συστήματος (D' Emilio 2020).

2.2.3. Θεσμικός σεξισμός

Ως θεσμικός ορίζεται ο σεξισμός που είναι εδραιωμένος σε οργανισμούς και θεσμούς, όπως η κυβέρνηση, το νομικό σύστημα, το εκπαιδευτικό σύστημα, το σύστημα υγείας, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι χώροι εργασίας. Όταν οι πολιτικές, οι διαδικασίες, οι συμπεριφορές ή οι νόμοι δημιουργούν ή ενισχύουν τον σεξισμό, αυτό είναι θεσμικός σεξισμός. Ο θεσμικός σεξισμός είναι ευρέως διαδεδομένος. Μπορεί να είναι εχθρικός, καλοπροαίρετος ή αμφίθυμος (D' Emilio 2020). Ένας από τους πιο ξεκάθαρους δείκτες είναι η έλλειψη διαφορετικότητας των φύλων μεταξύ των πολιτικών ηγετών και των στελεχών επιχειρήσεων. Ένας άλλος δείκτης είναι η διαφορά αμοιβών μεταξύ των δύο φύλων. Αυτό αναφέρεται σε διαφορά στις διάμεσες αποδοχές μεταξύ γυναικών και ανδρών.

2.2.4. Διαπροσωπικός σεξισμός

Ο διαπροσωπικός σεξισμός εκδηλώνεται κατά τις αλληλεπιδράσεις με άλλους. Μπορεί να συμβεί στο χώρο εργασίας, στις σχέσεις, μεταξύ των μελών της οικογένειας και στις αλληλεπιδράσεις με αγνώστους. Παραδείγματα διαπροσωπικού σεξισμού περιλαμβάνουν το να κρίνεται κάποια γυναίκα επειδή δεν ταιριάζει στα στερεότυπα της θηλυκότητας, το να γίνονται ακατάλληλα σχόλια για την εμφάνιση κάποιου και τη δικαιολόγηση των σεξιστικών συμπεριφορών με εκφράσεις όπως «τα αγόρια έτσι κάνουν» (Στάμελος & Δακοπούλου, 2012).

2.2.5. Εσωτερικευμένος σεξισμός

Ο εσωτερικευμένος σεξισμός αναφέρεται σε σεξιστικές πεποιθήσεις που έχει ένα άτομο για τον εαυτό του. Συνήθως, ένα άτομο υιοθετεί αυτές τις πεποιθήσεις ακούσια ως αποτέλεσμα της έκθεσης σε σεξιστική συμπεριφορά ή τις απόψεις άλλων (D' Emilio 2020). Ο εσωτερικευμένος σεξισμός μπορεί να προκαλέσει συναισθήματα όπως αυτό της ανικανότητας, της αυτοαμφιβολίας, της αδυναμίας και της ντροπής. Αναγκάζει επίσης τους ανθρώπους να συνεννοούνται ακούσια με σεξισμό.

3. Έμφυλη βία

3.1. Ορισμός έμφυλης βίας

Η βία με βάση το φύλο είναι η βία που διαπράττεται εναντίον ενός ατόμου λόγω του φύλου ή του φύλου του. Είναι ο εξαναγκασμός ενός άλλου ατόμου να κάνει κάτι παρά τη θέλησή του μέσω βίας, εξαναγκασμού, απειλών, εξαπάτησης, πολιτιστικών προσδοκιών ή οικονομικών μέσων. Αν και η πλειονότητα των επιζώντων της έμφυλης βίας είναι κορίτσια και γυναίκες, LGBTIQ+, αγόρια και άνδρες μπορούν επίσης να στοχοποιηθούν μέσω της έμφυλης βίας (D' Emilio 2020).

3.2. Μορφές έμφυλης βίας

Η έμφυλη βία μπορεί να έχει πολλές μορφές, όπως η σεξουαλική βία, η ψυχολογική βία, η οικονομική βία και η σεξουαλική βία.

3.2.1. Σωματική βία

Η σωματική βία περιλαμβάνει από ξυλοδαρμό μέχρι και δολοφονία. Ορισμένες ταξινομήσεις περιλαμβάνουν επίσης την εμπορία ανθρώπων και τη δουλεία στην κατηγορία της σωματικής βίας, επειδή ο αρχικός εξαναγκασμός συχνά βιώνεται και οι εμπλεκόμενοι συχνά καταλήγουν να γίνονται θύματα περαιτέρω βίας ως αποτέλεσμα της υποδούλωσης τους. Η σωματική βία είναι μια πράξη που επιχειρεί να προκαλέσει ή να οδηγήσει σε πόνο ή/και σωματικό τραυματισμό. Όπως συμβαίνει με όλες τις μορφές βίας, ο κύριος στόχος του δράστη δεν είναι μόνο –ή μπορεί να μην είναι πάντα– να προκαλέσει σωματικό πόνο, αλλά και να περιορίσει την αυτοδιάθεση του άλλου (Treas 2002).

Η σωματική βία στέλνει ένα ξεκάθαρο μήνυμα στο θύμα από τον δράστη: «Μπορώ να σου κάνω πράγματα που δεν θέλεις να συμβούν». Μια τέτοια βία καταδεικνύει διαφορές κοινωνικής δύναμης ή μπορεί να σκοπεύει να προωθήσει συγκεκριμένες απαιτήσεις, μερικές φορές τακτικά, μέσω εξαναγκασμού (D' Emilio 2020). Η σωματική βία στις στενές σχέσεις, που συχνά αναφέρεται ως ενδοοικογενειακή βία, εξακολουθεί να είναι ένα ευρέως διαδεδομένο φαινόμενο σε κάθε χώρα.

Η σωματική βία στην ιδιωτική σφαίρα επηρεάζει επίσης τους νέους. Όπως προαναφέρθηκε, η μαρτυρία της κακοποίησης ενός γονέα από έναν άλλο οδηγεί σε σοβαρή ψυχολογική βλάβη στα παιδιά (Walter & Künzler, 2002). Συχνά, τα παιδιά και οι νέοι που είναι παρόντες κατά τη διάρκεια μιας πράξης συζυγικής κακοποίησης τραυματίζονται επίσης, άλλοτε τυχαία και άλλοτε επειδή προσπαθούν να παρέμβουν.

Οι νεαροί άνδρες μερικές φορές διαπράττουν ποινικά αδικήματα κατά του υβριστή γονέα (κυρίως πατέρων), προκειμένου να προστατεύσουν τη μητέρα και τα αδέρφια τους, και τα παιδιά γίνονται τακτικά θύματα μιας πράξης εκδίκησης από τον θύτη εναντίον της μητέρας. Στην πραγματικότητα, για πολλές μητέρες ένα πρωταρχικό κίνητρο για να παραμείνουν σε μια καταχρηστική σχέση είναι

ότι ο θύτης απειλεί να βλάψει ή να σκοτώσει τα παιδιά εάν προσπαθήσει να φύγει. Η σωματική βία εμφανίζεται και στις στενές σχέσεις των νέων. Το γεγονός ότι μπορεί να μην ζουν μαζί συχνά προσθέτει στις δυσκολίες να μιλήσουν γι' αυτό (D' Emilio 2020).

Η βία με βάση το φύλο συχνά σχετίζεται με υποθέσεις και προσδοκίες σχετικά με τους ρόλους των φύλων. Ενδέχεται να σημειωθούν λεκτική κακοποίηση, φωνές, απειλές και επιθέσεις και είναι σύνηθες ότι άτομα LGBT+ ή όσοι θεωρούνται ομοφυλόφιλοι, λεσβίες ή διαφορετικοί μπορεί να γίνουν θύματα δημόσιας βίας. Μπορεί να οργανωθεί βία κατά των LGBT+ ατόμων (ομάδες που πηγαίνουν σε γνωστούς χώρους συνάντησης ομοφυλόφιλων ανδρών για να τους χτυπήσουν) ή αυθόρμητες εκρήξεις, για παράδειγμα, όταν μια λεσβία δέχεται επίθεση όταν περπατά στο δρόμο κρατώντας τα χέρια με τον σύντροφό της. Από αυτή την άποψη, η δημόσια στοργή γίνεται ζήτημα ασφάλειας και η έρευνα δείχνει ότι πολλοί LGBT+ αποφεύγουν να εκδηλώσουν στοργή δημόσια. Αυτό το είδος βίας στους δρόμους παραμένει συνήθως ελλιπώς αναφερόμενο (Walter & Künzler, 2002).

3.2.2. Σεξουαλική βία

Η σεξουαλική και έμφυλη βία αναφέρεται σε κάθε πράξη που διαπράττεται ενάντια στη θέληση ενός ατόμου και βασίζεται σε κανόνες φύλου και άνισες σχέσεις εξουσίας. Η βία περιλαμβάνει απειλές βίας και εξαναγκασμού. Η σεξουαλική έμφυλη βία βλάπτει γυναίκες, κορίτσια, άνδρες και αγόρια και αποτελεί σοβαρή παραβίαση πολλών ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Treas 2002).

Η σεξουαλική έμφυλη βία μπορεί να διαπράττεται από οποιονδήποτε, συμπεριλαμβανομένων ατόμων από κοινότητες υποδοχής, από κοινότητες προσφύγων ή εκτοπισμένων, και ανθρωπιστικούς φορείς. Άτομα σε θέσεις εξουσίας (αστυνομία, αξιωματούχοι ασφαλείας, ηγέτες κοινότητας, δάσκαλοι, εργοδότες, ιδιοκτήτες, εργαζόμενοι σε ανθρωπιστικές οργανώσεις) μπορούν να κάνουν κατάχρηση της εξουσίας τους και να διαπράξουν σεξουαλική βία (Στάμελος & Δακοπούλου, 2012). Οι αλλοιωμένοι κοινωνικοί ρόλοι οι ή ευθύνες και το φύλο, καθώς και το άγχος του εκτοπισμού, μπορεί να προκαλέσουν ή να επιδεινώσουν εντάσεις μέσα στο σπίτι, μερικές φορές με αποτέλεσμα την ενδοοικογενειακή βία.

Ορισμένες επιβλαβείς εθιμικές ή παραδοσιακές συμπεριφορές μπορεί να ισοδυναμούν με σεξουαλική έμφυλη βία: πρώιμος γάμος, ακρωτηριασμός/αποκοπή γυναικείων γεννητικών οργάνων, δολοφονία τιμής και ακρωτηριασμό, αναγκαστική άμβλωση. Σε καταστάσεις ένοπλης σύγκρουσης, η σεξουαλική βία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πολεμικό όπλο.

Τα άτομα μπορεί να πέσουν θύματα σεξουαλικής έμφυλης βίας σε πολλά διαφορετικά περιβάλλοντα, όπως το σπίτι τους, οι δημόσιοι χώροι, τα μέσα μαζικής μεταφοράς, ο χώρος εργασίας τους, ακόμα και το σχολείο (D' Emilio 2020).

3.2.3. Ψυχολογική βία

Η ψυχολογική κακοποίηση είναι συμπεριφορά που στοχεύει να προκαλέσει συναισθηματική ή ψυχική βλάβη. Μπορεί να μην βλάψει το σώμα, αλλά μπορεί να είναι εξίσου επώδυνη και οδυνηρή με άλλους τρόπους. Η ψυχολογική κακοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει την προσβολή κάποιου δημόσια, μπροστά σε οικογένεια, φίλους και συναδέλφους, την απειλή για τη ζωή του ίδιου του θύματος, συγγενικών του προσώπων και φιλικών του προσώπων. Άλλη μορφή της ψυχολογικής βίας είναι η διαρκής απαξίωση κάποιου. Μπορεί να υπάρχει ένα μοτίβο στη συμπεριφορά που συμβαίνει ξανά και ξανά. Μερικές φορές άλλα είδη κακοποίησης συμβαίνουν ταυτόχρονα (Walter & Künzler, 2002).

3.2.4. Λεκτική βία

Πολλοί πολιτισμοί έχουν ρητά ή εκφράσεις που λένε ότι οι λέξεις είναι αβλαβείς, και υπάρχει μια μακρά παράδοση που μας διδάσκει να αγνοούμε τις λεκτικές επιθέσεις. Ωστόσο, όταν αυτές οι επιθέσεις γίνονται τακτικές και συστηματικές και στοχεύουν σκόπιμα τα ευαίσθητα σημεία κάποιου, οι αποδέκτες και αποδέκτριες το αντικείμενο των επιθέσεων είναι σωστό να θεωρούν τον εαυτό τους θύματα λεκτικής κακοποίησης. Η λεκτική βία μπορεί να περιλαμβάνει ζητήματα που αφορούν συγκεκριμένα ένα άτομο, όπως αποδοκμασίες (κατ' ιδίαν ή ενώπιον άλλων), γελοιοποίηση, χρήση βρισιών που είναι ιδιαίτερα άβολες για τον άλλον, λέγοντας άσχημα πράγματα για τα αγαπημένα του πρόσωπα, απειλεί με άλλες μορφές βίας, είτε κατά του θύματος είτε εναντίον κάποιου αγαπημένου του προσώπου. Σε άλλες περιπτώσεις, η λεκτική κακοποίηση μπορεί να σχετίζεται με το υπόβαθρο του θύματος, όπως τη θρησκεία, τον πολιτισμό, τη γλώσσα, τον (αντιληπτό) σεξουαλικό προσανατολισμό ή τις παραδόσεις του (D' Emilio 2020). Ανάλογα με τις πιο ευαίσθητες συναισθηματικά περιοχές του θύματος, οι κακοποιοί συχνά στοχεύουν συνειδητά αυτά τα ζητήματα με τρόπο επώδυνο, ταπεινωτικό και απειλητικό για το θύμα (Treas 2002).

Το μεγαλύτερο μέρος της λεκτικής βίας που βιώνουν οι γυναίκες είναι επειδή σεξουαλοποιούνται σε μεγάλο βαθμό λεκτικά. Η λεκτική βία με βάση το φύλο στη δημόσια σφαίρα σχετίζεται επίσης σε μεγάλο βαθμό με τους ρόλους των φύλων: μπορεί να περιλαμβάνει σχόλια και αστεία για γυναίκες ή μπορεί να παρουσιάζει τις γυναίκες ως σεξουαλικά αντικείμενα (π.χ. αστεία για σεξουαλική διαθεσιμότητα, πορνεία, βιασμό). Ένα μεγάλο μέρος του εκφοβισμού σχετίζεται με την (αντιληπτή) σεξουαλικότητα των νέων (ιδιαίτερα των αγοριών). Η τακτική αρνητική χρήση λέξεων όπως «queer» ή «fag» είναι συχνά τραυματική για όσους θεωρούνται γκέι και λεσβίες. Αυτός είναι πολύ πιθανόν ένας από τους λόγους για τους οποίους πολλοί γκέι και λεσβίες «βγαίνουν» μόνο μετά το γυμνάσιο (D' Emilio 2020).

Η λεκτική βία μπορεί να χαρακτηριστεί ως ρητορική μίσους. Μπορεί να πάρει πολλές μορφές: λέξεις, βίντεο, μιμίδια ή εικόνες που δημοσιεύονται στα κοινωνικά δίκτυα ή μπορεί να μεταφέρει ένα βίαιο μήνυμα που απειλεί ένα άτομο ή μια ομάδα ανθρώπων λόγω ορισμένων χαρακτηριστικών (Στάμελος & Δακοπούλου, 2012).

Η ρητορική μίσους με βάση το φύλο στοχεύει κυρίως γυναίκες (σε αυτή την περίπτωση, συχνά αποκαλείται σεξιστική ρητορική μίσους)¹⁰ και άτομα LGBTQ+, με βάση το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια σφαίρα. Αυτό περιλαμβάνει το διαδίκτυο, το οποίο θεωρείται δημόσια σφαίρα. Ωστόσο, οι άνθρωποι μπορεί να δεχτούν έμφυλη βία σε ιδιωτικά μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή μηνύματα που αποστέλλονται με χρήση διαδικτυακού λογισμικού ανταλλαγής μηνυμάτων (Treas 2002).

Η ρητορική μίσους με βάση το φύλο μπορεί να λάβει πολλές διαφορετικές μορφές – αστεία, διάδοση φημών, απειλές, συκοφαντίες, υποκίνηση βίας ή μίσους. Στοχεύει στον εξευτελισμό, την απανθρωποποίηση και την τρομοκρατία ενός ατόμου ή μιας ομάδας ανθρώπων (Στάμελος & Δακοπούλου, 2012). Όπως συμβαίνει με κάθε είδος βίας, η ρητορική μίσους με βάση το φύλο είναι συνήθως πολύ καταστροφική για το άτομο που στοχεύει. Οι άνθρωποι που βιώνουν ρητορική μίσους συχνά αισθάνονται αβοήθητοι και δεν ξέρουν τι να κάνουν. Νιώθουν άβολα, φοβούνται και χάνουν την αυτοπεποίθησή τους και μερικές φορές κάνουν ακόμη και απόπειρα αυτοκτονίας (Walter & Künzler, 2002). Η ρητορική μίσους μπορεί μερικές φορές να οδηγήσει σε εγκλήματα μίσους - εγκλήματα που υποκινούνται από προκαταλήψεις που στοχεύουν ένα άτομο του οποίου η ταυτότητα είναι διαφορετική από αυτή του δράστη. Τα εγκλήματα μίσους μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές: σωματική βία, καταστροφή περιουσίας, εμπρησμός ή δολοφονία (D' Emilio 2020). Τα θύματα επιλέγονται σκόπιμα λόγω ορισμένων χαρακτηριστικών που θεωρείται ότι διαθέτουν (Στάμελος & Δακοπούλου, 2012).

3.2.5. Οικονομική βία

Οικονομική βία είναι όταν ο θύτης έχει πλήρη έλεγχο των χρημάτων του θύματος και άλλους οικονομικούς πόρους ή δραστηριότητες. Οικονομική βία κατά των γυναικών συμβαίνει όταν ένας άνδρας θύτης διατηρεί τον έλεγχο των οικογενειακών οικονομικών, αποφασίζοντας χωρίς να λαμβάνει υπόψη τη γυναίκα πώς πρέπει να δαπανηθούν ή να εξοικονομηθούν τα χρήματα. Αυτό μπορεί να συνεπάγεται ότι οι γυναίκες αναγκάζονται να ζητιανεύουν χρήματα (UNIFEM, 2019).

Αν και οι γυναίκες μπορεί να ζουν άνετα και τα παιδιά τους μέσα στη χλιδή, δεν έχουν έλεγχο των χρημάτων στην οικογένεια ή στις αποφάσεις πληροφορίες για το πώς πρέπει να δαπανηθούν τα

χρήματα αυτά. Οι γυναίκες λαμβάνουν λιγότερα χρήματα καθώς η κατάχρηση συνεχίζεται. Οι άνδρες μπορεί να χρησιμοποιήσουν το γεγονός ότι έχουν περισσότερα χρήματα για να κυριαρχούν στις γυναίκες. Η οικονομική βία μπορεί επίσης να περιλαμβάνει παρακράτηση ή περιορισμό κεφαλαίων με τους άντρες να παρακρατούν τα χρήματα των γυναικών και να τους στερούν τη δυνατότητα να διαχειριστούν το εισόδημά τους όπως οι ίδιες επιθυμούν. Στα πλαίσια της οικονομικής βίας εντάσσεται και η απαγόρευση σε μια γυναίκα, από τον άντρα της, να εργαστεί (Heise, Ellsberg, & Goheemoeller, 2009). Στην οικονομική βία επίσης συντελεί και η μη απόδοση διατροφής στη σύζυγο από τον πρώην σύζυγο.

Οι διακρίσεις λόγω φύλου είναι διάχυτες. Ο βαθμός και η μορφή της οικονομικής βίας ποικίλλουν ανά χώρα και πολιτισμό· ωστόσο, γυναίκες και κορίτσια στερούνται ίσης πρόσβασης στην οικονομική πόρους, ευκαιρίες και δύναμη σε κάθε περιοχή του κόσμου (UNICEF, 2017).

4. Ταυτότητα φύλου και MME

4.1. Η προώθηση και η συντήρηση των σεξιστικών προκαταλήψεων και στερεοτύπων μέσω των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας

Τα social media έχουν γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας. Αυτές οι ψηφιακά δικτυωμένες τεχνολογίες πολυμέσων χρησιμοποιούνται για τη διατήρηση κοινωνικών σχέσεων, την ανταλλαγή πληροφοριών ή την αναζήτηση εργασίας. Η ιδιαιτερότητα για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ότι οι χρήστες όχι μόνο καταναλώνουν παθητικά περιεχόμενο, αλλά μπορούν στην πραγματικότητα να συμμετέχουν ενεργά διαμορφώνοντάς το περιεχόμενο αυτό (Στάμελος & Δακοπούλου, 2012).

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook, το Instagram, το Twitter και το TikTok χρησιμοποιούνται καθημερινά από ανθρώπους όλων των ηλικιών. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ανοίγουν χώρο για διαφορετικές (αυτο)αναπαραστάσεις του φύλου και (πολιτικές) στάσεις απέναντι του. Ωστόσο, δεν αντανakλούν καθόλου την ευρεία ποικιλομορφία των φύλων, αλλά κυρίως μεταδίδουν τυπικές εικόνες ανδρών και γυναικών. Τα υφιστάμενα στερεότυπα φύλου ενισχύονται από τις εικόνες αυτές (Treas 2002).

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν οικονομικό κίνητρο και χρηματοδοτούνται από διαφημίσεις. Οι influencers μπορούν να κερδίζουν χρήματα από τη διαφήμιση, δηλαδή να πληρώνονται από εταιρείες για την προώθηση ορισμένων προϊόντων. Με αυτές τις επιλογές διαφήμισης, οι στερεότυπες αναπαραστάσεις του φύλου ενθαρρύνονται οικονομικά. Οι γυναίκες influencers συνεργάζονται ιδιαίτερα συχνά με εταιρείες καλλυντικών και μόδας. Ενώ οι ίδιες βρίσκουν

λιγότερες ευκαιρίες για να κερδίσουν χρήματα σε άλλους τομείς, όπως τα παιχνίδια ή η γνώση/μάθηση.

Την ίδια στιγμή στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, οι άνδρες σεναριογράφοι, σκηνοθέτες και παραγωγοί είναι ο κανόνας (Στάμελος & Δακοπούλου, 2012). Το κίνημα «MeToo» έχει κάνει δημοσίως γνωστό πόσο πολύ συνηθισμένος είναι ο σεξισμός και η παρενόχληση σε αυτόν τον κλάδο. Οι ανδροκρατούμενες κουλτούρες παραγωγής μπορούν να βρεθούν και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Επανεμφανίζονται επίσης στο αντίστοιχο διαδικτυακό περιεχόμενο (Inglehart et al., 2020).

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προσφέρουν στους ανθρώπους έναν χώρο για να δημιουργήσουν ποικίλες προσωπικές αυτοαπεικονίσεις απαλλαγμένες από στερεότυπα και νόρμες. Οι παράγοντες επιρροής που δεν μπορούν να αντιστοιχιστούν σε μια δυαδική εικόνα φύλου μπορούν να παρουσιάζουν φύλο ή/και σεξουαλικό (αυτο-) εκπροσώπηση σε νέους LGBTIQ+ και (νέους) ενήλικες και έτσι να τους προσφέρει ευκαιρίες για ταυτοποίηση που διαφορετικά δεν θα είχαν βιώσει στην καθημερινή τους ζωή. Όλοι βρίσκουν ευκαιρίες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να συμμετέχουν σε δημόσιες συζητήσεις με τις αντίστοιχες ταυτότητες και τον τρόπο ζωής τους (Treas 2002).

Είναι σημαντικό ότι αυτά τα μέσα παρέχουν πρόσβαση σε κοινότητες και διευκολύνουν την ανταλλαγή απόψεων, βοηθώντας τα άτομα να αισθάνονται ότι ανήκουν κάπου και έτσι μπορεί να αυξήσουν την αυτοεκτίμησή τους. Ορισμένοι ιστότοποι και καμπάνιες μέσω κοινωνικής δικτύωσης στοχεύουν να καταρρίψουν τα στερεότυπα των φύλων και να ενθαρρύνουν στην ενδυνάμωση ατόμων διαφορετικού φύλου και σεξουαλικής ταυτότητας (Kaplan & Haenlein, 2020).

Με την ανάπτυξη της τεχνολογίας της πληροφοριακής επικοινωνίας, τα social media και ο τρόπος ενημέρωσης γνώρισε δραματική αύξηση χρήση τα τελευταία χρόνια (Nyangeni et al., 2019). Η νεολαία είναι μια από τις ομάδες που θεωρούν τα social media τρόπο ζωής και τρόπο οργάνωσης προσωπικών δραστηριοτήτων (Edge, 2017). Υπάρχουν πολλά επιχειρήματα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες συνεισφέρουν λιγότερο από τους άνδρες στο χώρο εργασίας, ή είναι κακό για οι γυναίκες να εκπαιδεύονται. Έτσι, είναι απαραίτητο να διεξάγουν έρευνα για να διερευνήσουν τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης η ανισότητα των φύλων.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ορίζονται ως διαδικτυακές πλατφόρμες που παρέχουν στους χρήστες τη δυνατότητα να δημιουργούν και να μοιράζονται τις απόψεις τους με τους φίλους ή άλλα άτομα μέσω εικόνων, βίντεο ή κειμένων, συμπεριλαμβανομένων των social media (Kaplan & Haenlein, 2020).

Ο αριθμός των χρηστών του αυξάνεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια (Saiphoo & Vahedi, 2022).. Γίνεται μάλιστα καθημερινότητα για πολλούς ανθρώπους που μπορεί να περνούν τον περισσότερο χρόνο τους την ημέρα χρησιμοποιώντας αυτές τις εφαρμογές κοινωνικών μέσων.

Λόγω της σημασίας των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, είναι απαραίτητο να διερευνηθεί ο αντίκτυπος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε άλλες πτυχές της κοινωνία μας, όπως η ανισότητα των φύλων. Αρκετοί ερευνητές έχουν εντοπίσει τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης την ανισότητα των φύλων στα εμπειρικά ερευνητικά τους δοκίμια. Για παράδειγμα, οι Rosa, et al. (2020) έδωσαν προσοχή στα φαινόμενα ανισότητας των φύλων στα πανεπιστήμια της ΕΕ. Στο ίδιο πνεύμα, οι Casad, et al. (2021) περιόρισαν την ιδέα των Rosa, et al. και διεξήγαγαν μια μελέτη για την απεικόνιση των προβλημάτων και των λύσεων για ανισότητα των φύλων στην επιστήμη, στην τεχνολογία και στη μηχανική.

Η ανισότητα των φύλων είναι ένα σημαντικό ζήτημα που υπήρξε αντικείμενο πολλών μελετών (Trolan, 2023; Chukwuere & Chukwuere, 2021). Η σημασία της ανισότητας των φύλων έχει αναλυθεί σε πολιτική, ακαδημαϊκή και ατομική διάσταση. Τα ζητήματα του φύλου είναι σημαντικά πολιτικά θέματα, ειδικά για τη δημοκρατία και την πολιτική δέσμευση, ιδίως στον 21ο αιώνα (Inglehart et al., 2020). Η προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών άρχισε να αποτελεί κοινό ζήτημα στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Σε διάφορες χώρες, η σημαντική συμβολή των γυναικών στην οικονομία επισκιάζεται από την παραμέληση και τους περιορισμούς που τίθενται στο δικαίωμα ψήφου και στη συμμετοχή τους σε πολιτικά ζητήματα. Αυτή η διαφορά οδήγησε στην εμφάνιση κινημάτων στις δεκαετίες του 1980 και του 1990, με στόχο τη διασφάλιση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, καθώς και την καταπολέμηση της φυλετικής ανισότητας και της βίας λόγω φύλου (Riddell-Dixon, 2009).

Παρά την πρόσφατη πρόοδο στη νομοθεσία για τα δικαιώματα των γυναικών, η οποία οδήγησε σε αυξημένη εκπροσώπηση στους πολιτικούς χώρους σε πολλές χώρες, η συμμετοχή των γυναικών στις πολιτικές υποθέσεις εξακολουθεί να υστερεί σε σχέση με εκείνη των ανδρών. Η ανισότητα αυτή εξακολουθεί να υφίσταται ακόμη και σε χώρες υψηλού εισοδήματος (Inglehart et al., 2020).

Οι Garcia κ.ά. (2019) υποστηρίζουν ότι το φύλο είναι μια κατασκευή που διαμορφώνεται από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και τις πολιτισμικές επιρροές, συμπεριλαμβανομένων των συμβόλων και των δεικτών που συνδέονται με το φύλο. Ταυτόχρονα, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων, των ατομικών συμπεριφορών και των αντιλήψεων που σχετίζονται με θέματα φύλου (Inglehart et al., 2020). Οι διαχωρισμοί στους ρόλους των φύλων που συναντάμε καθημερινά, όπως η αντίληψη ότι τα

κορίτσια πρέπει να προτιμούν τα ροζ ρούχα, ενώ τα αγόρια τα μπλε, είναι κοινωνικά και από τα μέσα ενημέρωσης καθοδηγούμενοι και όχι εγγενείς στη φύση (Lorber, 2020).

Το μπλε συχνά γίνεται αντιληπτό ως ένα πιο διεκδικητικό χρώμα, το οποίο θεωρείται κατάλληλο για τα "δυνατά" αγόρια, ενώ το ροζ θεωρείται μια πιο απαλή απόχρωση που συνήθως συνδέεται με τα κορίτσια και υποδηλώνει την ευγένεια. Αυτή η ρύθμιση των χρωμάτων ένδυσης χρησιμεύει ως ένδειξη της ανισότητας των φύλων στην καθημερινή ζωή, καθώς πολλοί πολιτισμοί και κοινωνίες διατηρούν την πεποίθηση ότι το μπλε συμβολίζει περισσότερο τη δύναμη από ό,τι το ροζ (Martin, 2018).

Στο χώρο της εργασίας, η ανισότητα των φύλων εκδηλώνεται με χαμηλότερα ποσοστά τοποθέτησης σε θέσεις εργασίας, προαγωγών και ηγετικών θέσεων για τις γυναίκες σε σύγκριση με τους άνδρες. Αυτή η διαφορά οδηγεί σε φτωχότερες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης, επιδεινώνοντας τα ζητήματα ανισότητας των φύλων για τις γυναίκες (Lorber, 2020). Επιπλέον, τα άτομα, ιδίως οι γυναίκες, μπορεί να βιώσουν διακρίσεις λόγω φύλου, ανισότητα ή σεξουαλική παρενόχληση στο επαγγελματικό τους περιβάλλον (Folke & Rickne, 2020).

Η παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση εμβαθύνει στη σχέση μεταξύ της ανισότητας των φύλων και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, εξετάζοντας προηγούμενες μελέτες για να διευκρινίσει τον αντίκτυπό της. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ασκούν επιρροή σε δύο κύριες πτυχές: την εθνική διάσταση, η οποία περιλαμβάνει πολιτικά και οικονομικά ζητήματα, και την ατομική διάσταση, η οποία αφορά τις προσωπικές αντιλήψεις και στάσεις.

Η διαλεύκανση μιας άμεσης σχέσης αιτίου-αποτελέσματος μεταξύ της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και αρνητικών αποτελεσμάτων για την ψυχική υγεία, όπως η κατάθλιψη ή το άγχος, είναι ένα πολύπλοκο έργο, ακόμη και αν δεν ληφθεί υπόψη το φύλο. Μεγάλο μέρος της έρευνας επικεντρώνεται στους εφήβους, καθώς η μετάβαση από την παιδική στην εφηβική ηλικία συνδέεται συνήθως με αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης προβλημάτων ψυχικής υγείας και αυξημένης χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Αυτό εγείρει βάσιμες ανησυχίες σχετικά με μια πιθανή αιτιώδη σχέση μεταξύ των δύο.

Οι Kelly et al. εξέτασαν 10.000 14χρονους από τη μελέτη κοόρτης? Millenium του Ηνωμένου Βασιλείου για να καθορίσουν το σχέση μεταξύ των συμπτωμάτων της κατάθλιψης και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, συμπεριλαμβανομένων των οδών μέσω των οποίων αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να συμβεί. Τα βασικά ευρήματα περιλαμβάνουν:

- Περισσότερος χρόνος που αφιερώνεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συσχετίστηκε με αύξηση των συμπτωμάτων κατάθλιψης για τόσο αγόρια όσο και κορίτσια, αλλά το αποτέλεσμα ήταν πολύ μεγαλύτερο στα κορίτσια.
- Σε σύγκριση με όσους περνούσαν λιγότερες από 3 ώρες την ημέρα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, υπήρχε 26% αύξηση των συμπτωμάτων κατάθλιψης μεταξύ των κοριτσιών και αύξηση 21% μεταξύ των αγοριών που ξόδεψαν περισσότερα από 3 ώρες αλλά λιγότερο από 5 ώρες. Μεταξύ εκείνων που πέρασαν περισσότερες από 5 ώρες, αυτά τα στοιχεία αυξηθεί σε 50% για τα κορίτσια και 35% για τα αγόρια.
- Ο βασικότερος παράγοντας για τα συμπτώματα της κατάθλιψης ήταν η έλλειψη ύπνου υψηλής ποιότητας που προκλήθηκε από εκτεταμένο χρόνο που αφιερώνεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Άλλες συσχετίσεις με συμπτώματα κατάθλιψης ήταν η διαδικτυακή παρενόχληση, η χαμηλή αυτοεκτίμηση και η αρνητική εικόνα του σώματος.
- Η διαδικτυακή παρενόχληση είχε αρνητικό αντίκτυπο σε άλλες οδούς, οδηγώντας σε αυξημένα επίπεδα φτωχού ύπνου, χαμηλή αυτοεκτίμηση και ιδιαίτερα αρνητική εικόνα σώματος .

Οι Twenge και Martin είχαν ως δείγμα άνω των 220.000 εφήβων από στις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο και διαπίστωσαν ε ότι η σχέση μεταξύ της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των προβλημάτων ψυχικής υγείας φαίνεται να είναι αυξημένη για τα κορίτσια. Σημείωσαν επίσης ότι τα αγόρια στο δείγμα τους ήταν πιο πιθανό να ασχοληθούν με τα παιχνίδια, ενώ τα κορίτσια ήταν πιο πιθανό να χρησιμοποιήσουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Συλλογικά, αυτές οι μελέτες υπογραμμίζουν την παρουσία σημαντικής σχέσης μεταξύ των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της ψυχικής υγείας, που επηρεάζει δυσανάλογα τα κορίτσια. Ωστόσο, επισημαίνουν τη σημασία των τύπων χρήσης και την ανάγκη να εντοπιστεί γιατί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ψυχική υγεία των κοριτσιών . Μια έγκυρη κριτική των μελετών που εστιάζουν στη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι ότι δεν διαφοροποιούνται μεταξύ του χρόνου που αφιερώθηκε και των τύπων χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος της ζωής των νέων, χρησιμεύοντας ως μέσο κοινωνικοποίησης με άλλους. Είναι ζωτικής σημασίας να εντοπιστούν οι συγκεκριμένοι παράγοντες που μπορεί να καθιστούν τα κορίτσια πιο ευάλωτα σε αρνητικά αποτελέσματα για την ψυχική υγεία, καθώς η γνώση αυτή μπορεί να καθοδηγήσει πιθανές λύσεις ή παρεμβάσεις.

Μια μέθοδος κατηγοριοποίησης της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι σε ενεργητικές και παθητικές κατηγορίες. Η ενεργητική χρήση συνεπάγεται την ενεργή συμμετοχή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με την ανάρτηση, την ενασχόληση με το περιεχόμενο ή την αλληλεπίδραση με άλλους μέσω σχολίων ή άμεσων μηνυμάτων. Η παθητική χρήση περιλαμβάνει την απλή προβολή περιεχομένου από άλλους χωρίς συμμετοχή σε αυτό. Οι έρευνες δείχνουν ότι η παθητική χρήση συνδέεται με μείωση της ευημερίας, ενώ η ενεργητική χρήση μπορεί στην πραγματικότητα να συμβάλει στην ευημερία (Folke & Rickne, 2020).

Επιπλέον, ο διαδικτυακός εκφοβισμός μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένο διαπροσωπικό στρες, μια πρόκληση που τα κορίτσια αντιμετωπίζουν συχνά στο διαδίκτυο. Καθώς τα κορίτσια αντιμετωπίζουν αυτές τις δυσκολίες, είναι πιο πρόθυμα από τα αγόρια να μοιραστούν τις εμπειρίες τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Κατά συνέπεια, είναι επίσης πιο πιθανό να λάβουν σχόλια που εκφράζουν παρόμοια αρνητικά συναισθήματα, δημιουργώντας έναν κύκλο κοινής αγωνίας. Αυτές οι δυναμικές χρησιμεύουν ως μηχανισμοί μέσω των οποίων τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να επηρεάσουν την ψυχική υγεία ενός ατόμου.

Εκτεταμένες έρευνες διαπιστώνουν σταθερά τη σύνδεση μεταξύ των ανησυχιών για την εικόνα του σώματος, των διατροφικών διαταραχών και της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Μια συστηματική ανασκόπηση 67 εργασιών υποστηρίζει απερίφραστα την άποψη ότι η χρήση του διαδικτύου, ιδίως σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης που δίνουν έμφαση στη σωματική εμφάνιση, παίζει σημαντικό ρόλο. Μια άλλη συστηματική ανασκόπηση, που περιλαμβάνει τόσο εφήβους όσο και ενήλικες, δείχνει ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ιδίως στο πλαίσιο της κοινής χρήσης φωτογραφιών, συσχετίζεται με διαταραγμένα διατροφικά πρότυπα και αρνητική εικόνα του σώματος.

Μια καίρια εξήγηση για το γιατί οι γυναίκες στρέφονται προς τις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης με επίκεντρο την εικόνα, παρά τη δυνατότητά τους να προκαλούν δυσαρέσκεια για το σώμα, έγκειται στην έννοια της θεωρίας της αντικειμενοποίησης. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, το να μεγαλώνουν οι γυναίκες σε μια κοινωνία όπου το σώμα τους αντικειμενοποιείται τακτικά και χρησιμοποιείται ως μέτρο της αξίας τους από τους άλλους, ωθεί τις γυναίκες να γίνουν πιο συνειδητοποιημένες ως προς τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζουν τον εαυτό τους. Αυτό, με τη σειρά του, οδηγεί σε μια κατάσταση συνεχούς αυτοελέγχου, γνωστή ως σωματική επιτήρηση. Επιπλέον, τα μεταβατικά στάδια της ζωής, όπως η εφηβεία, συνδέονται με αυξημένους γνωστικούς κινδύνους για την υγεία, συμπεριλαμβανομένων των διατροφικών διαταραχών. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα κορίτσια που περνούν την εφηβεία αποκτούν μεγαλύτερη επίγνωση της αντικειμενοποίησης, με αποτέλεσμα να ενισχύεται η αίσθηση της αυτοαντικειμενοποίησης. Κατά

συνέπεια, τα κορίτσια είναι πιο επιρρεπή στο να βιώσουν δυσαρέσκεια για το σώμα τους, μια σύγκλιση παραγόντων που περιγράφεται ως "τέλεια καταιγίδα":

- Χαρακτηριστικά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. εικόνες συνομηλίκων και η ικανότητα να προκαλούν ανατροφοδότηση).
- Χαρακτηριστικά της εφηβείας (π.χ. αυξημένη σημασία των σχέσεων με τους συνομηλίκους και της έγκρισης).
- Χαρακτηριστικά κοινωνικοποίησης φύλου (π.χ. κοινωνική εστίαση στις εμφανίσεις για γυναίκες και κορίτσια).

Τα χαρακτηριστικά της εφηβείας παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητα, ενώ ορισμένα χαρακτηριστικά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης θέτουν πρακτικές προκλήσεις, όπως η δυνατότητα ανταλλαγής εικόνων. Από την άλλη πλευρά, πιο διακριτικά χαρακτηριστικά, όπως ο τρόπος με τον οποίο μια πλατφόρμα μοιράζεται μετρήσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο άλλοι χρήστες έχουν αλληλεπιδράσει με το περιεχόμενο ενός ατόμου, μπορεί να δικαιολογούν περαιτέρω αναθεώρηση.

Οι Feltman και Szymanski διεξήγαγαν μια μελέτη σχετικά με τη χρήση του Instagram από τις γυναίκες, εντοπίζοντας παράγοντες που συμβάλλουν ή προστατεύουν από την παρακολούθηση του σώματος και τη συνεχή εστίαση στις selfies. Ανακάλυψαν ότι τα άτομα που εσωτερικεύουν τα πολιτιστικά πρότυπα ομορφιάς ή εμπλέκονται σε συγκρίσεις με εκείνους που θεωρούν ότι φαίνονται καλύτερα είναι πιο πιθανό να εμπλακούν σε παρακολούθηση του σώματος.

Είναι ενδιαφέρον ότι η κατοχή ισχυρών φεμινιστικών πεποιθήσεων, όπως μετρήθηκε με τη συμφωνία με στάσεις και πεποιθήσεις που προωθούν την ισότητα των φύλων, λειτούργησε ως προστατευτικός παράγοντας. Αυτό σημαίνει ότι οι γυναίκες με αυτές τις πεποιθήσεις δεν συμμετείχαν σε συμπεριφορές σωματικής επιτήρησης παρά τη χρήση του Instagram. Τα ευρήματα αυτά υπογραμμίζουν ότι τα ζητήματα εικόνας του σώματος δεν απορρέουν άμεσα από την ενασχόληση με μέσα που βασίζονται σε φωτογραφίες. Ενώ πλατφόρμες όπως το Instagram έχουν διευκολύνει την κυκλοφορία εικόνων υπέρ της ανορεξίας, προσφέρουν επίσης δυνητικά πολύτιμες γνώσεις σχετικά με τους τύπους και τις αιτίες της δυσφορίας φύλου που βιώνουν πολλά κορίτσια και νεαρές γυναίκες. Ως εκ τούτου, εκτός από την έκθεση σε "αραιά εμπνευσμένες" εικόνες, είναι ζωτικής σημασίας να εξεταστεί πώς εξωτερικοί παράγοντες όπως η εκπαίδευση, η αυτοεκτίμηση και οι κοινωνικοπολιτισμικές πεποιθήσεις σχετικά με τους ρόλους των φύλων παίζουν επίσης ρόλο στο κατά πόσον οι χρήστες βιώνουν δυσαρέσκεια για το σώμα.

Επιπλέον, το περιεχόμενο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να αξιοποιηθεί για την αντιμετώπιση ζητημάτων που σχετίζονται με το άγχος εμφάνισης. Για παράδειγμα, η έκθεση σε θετικό για το σώμα περιεχόμενο, όπως εικόνες που παρουσιάζουν γυναίκες με διαφορετικούς σωματότυπους, έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει την ικανοποίηση από το σώμα, την εμφάνιση και την εκτίμηση του σώματος, μετριάζοντας έτσι ενδεχομένως τη βλάβη.

Σε ένα πείραμα, σε νεαρές γυναίκες παρουσιάστηκαν αναρτήσεις με ελκυστικές, αδύνατες γυναίκες με διάφορους τύπους σχολίων: κάποιες χωρίς κανένα σχόλιο, κάποιες με σχόλια που επαινούσαν την εμφάνιση των γυναικών (π.χ. "είσαι τόσο όμορφη"), και άλλες με σχόλια "ελέγχου της πραγματικότητας" που επεσήμαιναν ότι οι εικόνες παρουσιάζουν μη ρεαλιστικά ή ανέφικτα πρότυπα ομορφιάς (π.χ. "να θυμάστε ότι αυτό είναι στην πραγματικότητα αναρτημένο"). Η μελέτη ανακάλυψε ότι ενώ όλοι οι συμμετέχοντες παρουσίασαν αυξημένη σωματική δυσαρέσκεια μετά την προβολή των εικόνων, εκείνοι που είδαν τα σχόλια ελέγχου της πραγματικότητας παρουσίασαν σημαντικά λιγότερη σωματική δυσαρέσκεια. Αυτό δείχνει ότι τα σχόλια ελέγχου πραγματικότητας έχουν βαρύτητα όχι μόνο επειδή προέρχονται από τρίτο μέρος, αλλά επειδή ξεκινούν από συνομηλικούς ως απάντηση στις εικόνες. Αυτό υπογραμμίζει τη σημασία των σχέσεων και της έγκρισης από τους συνομηλικούς που ενισχύουν τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τις γυναίκες και τα κορίτσια.

Ο όρος "διαδικτυακός εκφοβισμός με βάση το φύλο" έχει χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της ΕΕ για να περιγράψει νέες μορφές βίαιων πράξεων που διευκολύνονται από τη διαδικτυακή τεχνολογία. Σε αυτές περιλαμβάνονται πράξεις όπως ο διαδικτυακός εκφοβισμός, η διαδικτυακή παρενόχληση, η κακοποίηση σε διαδικτυακά ραντεβού, το πορνό εκδίκησης και η διαδικτυακή παρακολούθηση. Δεν υπάρχει καθολικά αποδεκτός ορισμός της "έμφυλης βίας στον κυβερνοχώρο" και έχουν χρησιμοποιηθεί άλλοι παρόμοιοι όροι για την περιγραφή του φαινομένου, όπως η έμφυλη βία στον κυβερνοχώρο ή η έμφυλη παρενόχληση στο διαδίκτυο ή μέσω της τεχνολογίας. Πρόσφατα, η έκθεση EIGE συνέστησε τον όρο "διαδικτυακός εκφοβισμός κατά των γυναικών και των κοριτσιών".

Ένας περιεκτικός ορισμός έχει ως εξής: "δράση από ένα ή περισσότερα άτομα που βλάπτει άλλα άτομα με βάση τη σεξουαλική τους ταυτότητα ή την ταυτότητα φύλου τους ή ενισχύοντας επιβλαβείς έμφυλες νόρμες. Η δράση αυτή λαμβάνει χώρα με τη χρήση του διαδικτύου ή/και της κινητής τεχνολογίας και περιλαμβάνει την παρακολούθηση, τον εκφοβισμό, τη σεξουαλική παρενόχληση, τη δυσφήμιση, τη ρητορική μίσους και την εκμετάλλευση". Αν και οι ενέργειες αυτές λαμβάνουν χώρα στο διαδίκτυο, οι επιπτώσεις του διαδικτυακού εκφοβισμού επεκτείνονται και εκτός διαδικτύου, με αποτέλεσμα την ψυχολογική δυσφορία. Επιπλέον, ορισμένες μορφές διαδικτυακού εκφοβισμού μπορούν να λειτουργήσουν ως προάγγελος σωματικής βίας. Η

σεξουαλική παρενόχληση μέσω του διαδικτύου αναγνωρίζεται επίσης ως μια μορφή διαδικτυακού εκφοβισμού, περιλαμβάνοντας ένα "ευρύ φάσμα συμπεριφορών που χρησιμοποιούν ψηφιακό περιεχόμενο (εικόνες, βίντεο, αναρτήσεις, μηνύματα, σελίδες) σε διάφορες πλατφόρμες (ιδιωτικές ή δημόσιες), οι οποίες μπορούν να κάνουν ένα άτομο να αισθάνεται ότι απειλείται, εκμεταλλεύεται, εξαναγκάζεται, ταπεινώνεται, αναστατώνεται, σεξουαλικοποιείται ή υφίσταται διακρίσεις".

Σύμφωνα με την έκθεση του EIGE, τα δεδομένα σχετικά με τον εκφοβισμό στον κυβερνοχώρο με βάση το φύλο στην ΕΕ είναι περιορισμένα λόγω των διαφορετικών πρακτικών συλλογής δεδομένων μεταξύ των κρατών μελών. Οι πρακτικές αυτές συχνά καλύπτουν μόνο συγκεκριμένες μορφές διαδικτυακού εκφοβισμού και συνήθως δεν συλλέγουν λεπτομερείς πληροφορίες, όπως το φύλο των θυμάτων και των δραστών. Η υιοθέτηση μιας πιο τυποποιημένης προσέγγισης για τη συλλογή δεδομένων θα επέτρεπε την ακριβέστερη εκτίμηση της έκτασης του προβλήματος και θα διευκόλυνε τη συγκριτική ανάλυση μεταξύ των χωρών.

Μια μελέτη που διεξήχθη από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2014, διεξήγαγε έρευνα σε 42.000 γυναίκες σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα ευρήματα αποκάλυψαν ότι πάνω από 1 στις 10 είχαν δεχθεί ακατάλληλες προσεγγίσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή ρητά μηνύματα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή SMS. Μεταξύ των ατόμων ηλικίας 18-29 ετών, 1 στις 5 ανέφεραν ότι βίωσαν παρενόχληση στον κυβερνοχώρο. Η μελέτη υπογράμμισε επίσης ότι οι γυναίκες στην ηλικιακή ομάδα 18-29 ετών αντιμετώπιζαν μεγαλύτερο κίνδυνο διαδικτυακής παρενόχλησης. Όταν ρωτήθηκαν σχετικά με τις συναντήσεις με επιβλαβή ή προσβλητική συμπεριφορά στο διαδίκτυο, τα κορίτσια ήταν πιο πιθανό να βιώσουν επιθετική συμπεριφορά (25% των κοριτσιών έναντι 22% των αγοριών), ενώ τα αγόρια ήταν πιο πιθανό να παρουσιάσουν επιθετική συμπεριφορά (16% των αγοριών έναντι 12% των κοριτσιών). Επιπλέον, τα κορίτσια είχαν 19 ποσοστιαίες μονάδες περισσότερες πιθανότητες να αναφέρουν ότι αισθάνονται "τουλάχιστον λίγο αναστατωμένα" μετά την εμπειρία επιθετικότητας στο διαδίκτυο.

Μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας μιας δεκαετίας σχετικά με τον διαδικτυακό εκφοβισμό αποκάλυψε ότι συνδέεται με αρνητικές συνέπειες για την ψυχική υγεία και έχει κοινωνικές προεκτάσεις, συμπεριλαμβανομένου του αυξημένου κινδύνου βίας εκτός σύνδεσης. Σε δημοσκόπηση της Διεθνούς Αμνηστίας του 2017 σε 4.000 γυναίκες που χαρακτηρίστηκαν ως μέτριοι έως ενεργοί χρήστες του διαδικτύου, το 23% ανέφερε ότι βίωσε τουλάχιστον μία φορά διαδικτυακή κακοποίηση ή παρενόχληση. Το ποσοστό αυτό κυμαινόταν από 16% στην Ιταλία έως 33% στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο ψυχολογικός αντίκτυπος σε όσες είχαν αντιμετωπίσει διαδικτυακή κακοποίηση περιγράφηκε ως δυνητικά καταστροφικός, με το 61% να δηλώνει ότι επηρέασε αρνητικά την αυτοεκτίμηση και την αυτοπεποίθησή τους. Επιπλέον, το 55% ανέφερε ότι αντιμετώπισε άγχος, στρες ή κρίσεις πανικού ως αποτέλεσμα, το 63% υποστήριξε ότι η κακοποίηση

αυτή είχε επηρεάσει την ικανότητά του να κοιμάται και το 56% δήλωσε ότι είχε επηρεάσει τη συγκέντρωσή του για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Η Laura Bates, ιδρύτρια του Everyday Sexism Project, μιας πρωτοβουλίας που συλλέγει τις εμπειρίες των γυναικών σχετικά με την ανισότητα των φύλων, τόνισε ότι η διαδικτυακή κακοποίηση μπορεί να επηρεάσει τις γυναίκες ανά πάσα στιγμή, ανεξάρτητα από την τοποθεσία τους: "Ο ψυχολογικός αντίκτυπος του να διαβάζεις τις πολύ γραφικές σκέψεις κάποιου για τον βιασμό και τη δολοφονία σου δεν αναγνωρίζεται απαραίτητα. Θα μπορούσατε να κάθεστε στο σπίτι σας στο σαλόνι σας, εκτός ωραρίου εργασίας, και ξαφνικά κάποιος μπορεί να σας στείλει μια απίστευτα γραφική απειλή στην παλάμη του χεριού σας".

Το sexting, το οποίο περιλαμβάνει την ανταλλαγή σεξουαλικού περιεχομένου, όπως βίντεο, εικόνες ή κείμενα μέσω της τεχνολογίας, είναι ένας άλλος τομέας που εγείρει ανησυχίες σχετικά με την κυβερνοβία. Οι έρευνες δείχνουν ότι η συμπεριφορά sexting είναι διαδεδομένη: μια μετα-ανάλυση που καλύπτει 28 μελέτες (16 από τις οποίες διεξήχθησαν στην Ευρώπη) διαπίστωσε ότι περίπου το 19,3% εμπλέκεται στην αποστολή sexts, το 34,8% στη λήψη τους και το 14,5% στη διανομή sexts χωρίς συγκατάθεση. Η συμπεριφορά αυτή είναι επίσης συχνή μεταξύ ατόμων ηλικίας 18-29 ετών, με τη μη συναινετική κοινοποίηση σεξουαλικών εικόνων να χαρακτηρίζεται ως σημαντικό ζήτημα που επηρεάζει αυτή την ηλικιακή ομάδα (ένα στα επτά άτομα έχει είτε διαδώσει σεξουαλικό περιεχόμενο χωρίς συγκατάθεση είτε έχει βιώσει μη συναινετική κοινοποίηση των εικόνων του).

Μια πρόσφατη έκθεση, βασισμένη σε δεδομένα από το EU Kids Online, διερεύνησε τις εμπειρίες αποστολής και λήψης σεξουαλικών μηνυμάτων μεταξύ των 12-16 ετών. Τα ευρήματα έδειξαν τα εξής:

Τα κορίτσια (19%) είχαν 5 ποσοστιαίες μονάδες περισσότερες πιθανότητες από τα αγόρια (14%) να λάβουν ανεπιθύμητα αιτήματα για σεξουαλικές πληροφορίες. Περαιτέρω ανάλυση με τη χρήση λογιστικής παλινδρόμησης αποκάλυψε ότι οι διαφορές μεταξύ των δύο φύλων σε αυτή την πτυχή αυξάνονταν με την ηλικία. Για παράδειγμα, ένα κορίτσι 16 ετών είχε 31% πιθανότητα να λάβει ανεπιθύμητα αιτήματα, σε σύγκριση με 21% για τα αγόρια.

Σε έρευνα που διεξήχθη στην Εσθονία, τη Φινλανδία, τη Φλάνδρα, την Ιταλία, τη Νορβηγία και την Πολωνία, διαπιστώθηκε ότι τα κορίτσια είχαν 20 ποσοστιαίες μονάδες περισσότερες πιθανότητες να αναφέρουν ότι αισθάνονται αρκετά ή πολύ αναστατωμένα όταν λαμβάνουν σεξουαλικά μηνύματα (29% έναντι 9%). Από την άλλη πλευρά, τα αγόρια είχαν 35 ποσοστιαίες μονάδες περισσότερες πιθανότητες να δηλώσουν ότι χαίρονται όταν λαμβάνουν τέτοια μηνύματα (48% έναντι 13%).

Οι ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων που επισημάνθηκαν παραπάνω φωτίζονται περαιτέρω από έρευνες σχετικά με τη σεξουαλική κακοποίηση στα σχολεία, όπου τα κορίτσια συχνά αναφέρουν

ότι αισθάνονται πιεσμένα να μοιράζονται σεξουαλικές εικόνες ή βίντεο. Η κοινοποίηση τέτοιου περιεχομένου χωρίς συγκατάθεση είναι δυστυχώς συχνό φαινόμενο. Αντίθετα, τα αγόρια που εμπλέκονται σε αυτή τη συμπεριφορά συνήθως δεν τη θεωρούν ευρέως διαδεδομένη ή προβληματική. Τα κορίτσια αναφέρουν επίσης συχνά ότι τα αγόρια είναι επίμονα στα αιτήματά τους για ρητές εικόνες, μερικές φορές αρνούμενα να δεχτούν το "όχι" ως απάντηση ή δημιουργώντας πολλαπλούς λογαριασμούς για να παρακάμψουν τον αποκλεισμό τους.

Τόσο η λήψη ανεπιθύμητων sexts όσο και η συμμετοχή σε sexting υπό εξαναγκασμό έχουν συνδεθεί με υψηλότερα επίπεδα ψυχολογικής δυσφορίας. Μια συστηματική ανασκόπηση ανακάλυψε επίσης ότι μεταξύ των εφήβων, ιδίως στις νεότερες ηλικιακές ομάδες, το sexting συνδέεται τόσο με προβληματικές σεξουαλικές συμπεριφορές όσο και με προκλήσεις για την ψυχική υγεία. Τα κορίτσια μπορεί να βρεθούν σε μια περίπλοκη κατάσταση, νιώθοντας ότι πιέζονται να μοιραστούν σεξουαλικές εικόνες προκειμένου να κερδίσουν την έγκριση των αγοριών. Ωστόσο, η εμπλοκή σε μια τέτοια συμπεριφορά μπορεί να οδηγήσει σε τιμωρία από τους συνομηλίκους του ίδιου φύλου, οι οποίοι μπορεί να χρησιμοποιούν υποτιμητικές εκφράσεις (π.χ. "πόρνη", "πόρνη"). Αυτό όχι μόνο διαιωνίζει τα επιβλαβή στερεότυπα των φύλων αλλά και ενισχύει τα σεξουαλικά διπλά πρότυπα.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, πρωτοποριακές έρευνες έφεραν στο φως το κλιμακούμενο ζήτημα της σεξουαλικής και έμφυλης κακοποίησης στα σχολεία, που εκδηλώνεται σε έναν ιστό διασυνδεδεμένων διαδικτυακών και μη διαδικτυακών πλαισίων. Η μελέτη αυτή υπογραμμίζει τις ανισοροπίες στη δυναμική της εξουσίας όσον αφορά την ανταλλαγή εικόνων μεταξύ των νέων, την επιμονή ενός σεξουαλικού διπλού προτύπου και την επικράτηση της κατηγορίας των θυμάτων στο δημόσιο διάλογο και τις εκπαιδευτικές προσεγγίσεις. Κρίσιμα, η έρευνα αυτή αναδεικνύει την έλλειψη και την ανεπάρκεια των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων σχετικά με τη σεξουαλική επίθεση με βάση την εικόνα (IBSA). Ζητά την απομάκρυνση από το κυρίαρχο παράδειγμα της κυβερνοασφάλειας και τάσσεται υπέρ της στροφής προς ένα πλαίσιο με επίκεντρο τα ψηφιακά δικαιώματα, την ηθική και την ιδιότητα του πολίτη.

Αντί να ρίχνει το βάρος στα θύματα της διαδικτυακής κακοποίησης, προτρέποντάς τα να μπλοκάρουν, να αυτολογοκρίνονται, να αναφέρουν και να διαγράφουν, καθώς και να επωμίζονται την κύρια ευθύνη για τις εικόνες που μοιράζονται χωρίς συγκατάθεση, οι παρεμβάσεις θα πρέπει να στοχεύουν στην εκπαίδευση και τη λογοδοσία όσων διαπράττουν τέτοιες παραβιάσεις και προδοσίες εμπιστοσύνης. Η υιοθέτηση αυτής της αλλαγής παραδείγματος θα έδινε στους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν όχι μόνο τα συμπτώματα αλλά και τα βαθύτερα αίτια της ψηφιακής σεξουαλικής επαφής και της κακοποίησης λόγω φύλου.

4.2. Οι δράσεις για την εξάλειψη των σεξιστικών προκαταλήψεων και στερεοτύπων και προαγωγή της ισότητας μέσω των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας

Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει γίνει το κύριο σενάριο της σύγχρονης διαδικτυακής επικοινωνίας και, ως εκ τούτου, διαδραματίζει βασικό ρόλο στη διαδικασία δημιουργίας μιας παγκόσμιας ταυτότητας. Μέχρι στιγμής, ήταν ο τόπος όπου μοιράστηκαν νέα ονόματα, εικόνες, συνθήματα ή μότο, και όπου η επαναστατική αφήγηση διαμόρφωσε και δημιούργησε τη βάση για τις αναδύμενες τάσεις ακτιβισμού και τους συλλογικούς φορείς που έπαιξαν κρίσιμο ρόλο κατά τη διάρκεια ορισμένων κοινωνικών κινημάτων (Gerbaudo & Treré, 2015).

Ο ψηφιακός ακτιβισμός ή ο κυβερνοακτιβισμός αντιπροσωπεύει ένα νέο παράδειγμα που χρησιμοποιείται για τη δημιουργία μιας διαδικτυακής κοινότητας, τη σύνδεση με άλλους χρήστες και τη διάδοση ενός μηνύματος εντός και εκτός των συνόρων της χώρας. Παρόλο που εξακολουθεί να υπάρχει ένα τεράστιο μέρος της κοινωνίας που δεν έχει πρόσβαση στη διαδικτυακή σφαίρα, ο ψηφιακός ακτιβισμός μπορεί να παρέχει ένα χώρο και μια πλατφόρμα για να ενδυναμωθούν οι περιθωριοποιημένες φωνές, δίνοντάς τους την ευκαιρία για διασυνοριακό διάλογο.

Αυτές οι πλατφόρμες είναι το σημείο εκκίνησης για διαφορετικούς τύπους κοινωνικών κινημάτων, για παράδειγμα, την εκστρατεία «Παρασκευές για το μέλλον» (2018) που ξεκίνησε η νεαρή ακτιβίστρια Γκρέτα Τούνμπεργκ. ή #Stayhome (2020), μια εκστρατεία για τη δημιουργία ευαισθητοποίησης σχετικά με μια παγκόσμια κατάσταση κατά το πρώτο lockdown της πανδημίας Covid-19. Επιπλέον, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν επίσης να χρησιμεύσουν ως πλατφόρμα για να κινητοποιήσουν τους ανθρώπους για να αναζητήσουν δικαιοσύνη για τυχόν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως τα «HollaBack» (2005), «SlutWalk» (2011), «Bring Back our Girls» (2014), «Me Too » (2017) ή “Black Lives Matter” (2020).

Είναι μέσα από καμπάνιες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διαδικτυακές αναφορές, ιστολόγια, πλατφόρμες crowdfunding κ.λπ., όπου οι άνθρωποι αναζητούν δικαιοσύνη και αλληλεγγύη. Επομένως, αυτές οι κινήσεις μεγαλώνουν, γίνονται ιογενείς και ισχυρότερες. Ωστόσο, είναι σαφές ότι πριν αυτά τα hashtags γίνουν viral, υπάρχει ένας λόγος πίσω από αυτά που ξεπερνά τη δράση. Για παράδειγμα, το #BringBackOurGirls δεν ήταν μόνο ένα hashtag που αναζητούσε δικαιοσύνη για τις 200 μαθήτριες που απήχθησαν από την Μπόκο Χαράμ στη Νιγηρία, αλλά χρησίμευσε επίσης ως ένα πρωτοποριακό κίνημα για να υποστηρίξει κοινωνικές αλλαγές στον κοινωνικό-πολιτιστικό, πολιτικό και οικονομικό τομέα. στη χώρα (Akrojivi, 2019). ή #BlackLivesMatter, ένα κοινωνικό κίνημα που ξεκίνησε με την αθώωση του George Zimmerman σχετικά με τον θάνατο του Trayvon Martin, το 2013, που αντιπροσώπευε το κεράσι στην τούρτα σχετικά με την κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι μαύροι στις ΗΠΑ σε καθημερινή βάση. Αυτές οι τεράστιες εκστρατείες

έχουν φτάσει σε εκατομμύρια ανθρώπους και έχουν συγκεντρώσει άλλες φωνές στο έδαφος που έχουν ενταχθεί στα κινήματα. (Taylor, 2016).

Από την πλευρά του, ο φεμινιστικός ακτιβισμός έχει μεταπηδήσει στο διαδικτυακό τοπίο, με στόχο να επιτύχει διάλογο με βάση το φύλο, καθώς και να επεκτείνει το μήνυμά του και να φτάσει σε ανθρώπους πέρα από τα σύνορα. Από αυτή την άποψη, αυτοί οι χώροι που δημιουργήθηκαν από γυναίκες ακτιβίστριες αποτελούν το σημείο εκκίνησης για την οικοδόμηση συζητήσεων ταυτότητας και διαδικτυακού διαλόγου με την προοπτική του φύλου. (Newsom & Lengel, 2021).

Η καμπάνια #MeToo μπορεί να γίνει κατανοητή ως το ζενίθ των προηγούμενων εκστρατειών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την καταγγελία της σεξουαλικής παρενόχλησης και της έμφυλης βίας, παγκοσμίως. Η σεξουαλική βία έχει πολλά στάδια, όπως σεξουαλική παρενόχληση, έμφυλη βία, σεξουαλική επίθεση, βιασμό, αιμομιξία, σεξουαλική κακοποίηση κ.λπ. Έτσι, οι καμπάνιες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στοχεύουν σε αυτά τα διαφορετικά σενάρια χρησιμοποιώντας διαφορετικούς τύπους μηνυμάτων. Για παράδειγμα, πολλές εκστρατείες κατά της παρενόχλησης στο δρόμο έχουν ξεκινήσει στο διαδίκτυο, όπως το HarassMap στην Αίγυπτο, το Harasstracker στο Λίβανο, το Tell Your Story στην Τουρκία ή το Dear Catcallers στην Ολλανδία.

Η καμπάνια #MeToo, η οποία σάρωσε τον κόσμο το 2017, συγκέντρωσε γυναικείες φωνές παγκοσμίως. Αν και αυτό ήταν ένα παγκόσμιο φεμινιστικό κίνημα, ενίσχυσε ιδιαίτερα τις γυναίκες στην περιοχή της MENA (Basch-Harod, 2019). Μέχρι το 2021, με εκτιμώμενο πληθυσμό 440 εκατομμυρίων στα αραβικά κράτη, μόνο περίπου το 66% των ανθρώπων στη MENA είχαν πρόσβαση στο Διαδίκτυο[1], ποσοστό που αυξάνεται σταδιακά με τα χρόνια. Παρόλο που είναι μια σαφώς αυξανόμενη τάση, εξακολουθεί να υπάρχει τεράστιο χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς οι γυναίκες εξακολουθούν να έχουν λιγότερη πρόσβαση στο Διαδίκτυο (56%) από τους άνδρες (68%). Ωστόσο, αν και το χάσμα είναι ακόμα μεγάλο, δεν έχει εμποδίσει τον γυναικείο ακτιβισμό, ο οποίος έχει αυξηθεί.

«Δεν θα περπατήσεις ποτέ μόνη» ή «Σε πιστεύω» είναι μερικά από τα μηνύματα που μεταφέρει αυτό το hashtag, δημιουργώντας μια κοινότητα αλληλεγγύης και κατανόησης. Αυτή η εκστρατεία έχει γίνει ένα διατομικό φεμινιστικό διαδικτυακό κίνημα που καλεί τις γυναίκες να συμμετάσχουν, όχι μόνο για να υποστηρίξουν και να δημιουργήσουν κοινότητα αλλά και να μοιραστούν τις μαρτυρίες τους για παρενόχληση και σεξουαλική επίθεση, για να σχεδιάσουν μια μεγαλύτερη εικόνα αυτής της ατέρμονης κατάστασης. Το #MeToo βασίζεται στις πολλές ενέργειες που έχει προηγουμένως αναλάβει ο φεμινιστικός ακτιβισμός, ιδιαίτερα σε σχέση με την «ονομασία και την αμφισβήτηση προηγουμένως κρυμμένων μορφών σεξουαλικής βίας» (Loney-Howes et al., 2021).

Από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, ο ψηφιακός ακτιβισμός ha δημιούργησε τον δικό της χώρο μέσω των διαφορετικών υπαρχουσών πλατφορμών όπως το Blogger (2003), το WordPress (2004), το Facebook (2004), το Twitter (2006), το Sina Weibo (2009) ή το WeChat (2011). Αυτές οι πλατφόρμες ήταν –και εξακολουθούν να είναι– το βασικό εργαλείο για την επικοινωνία ειδήσεων, πληροφοριών και για την κινητοποίηση του ακτιβισμού τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός σύνδεσης για πολλά κινήματα για τα δικαιώματα των γυναικών. Ο ψηφιακός ακτιβισμός έχει γίνει ένας μηχανισμός μέσα στην κοινωνία για τη δημιουργία ευαισθητοποίησης τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο, χρησιμοποιώντας πάντα αυτόν τον χώρο για κοινή χρήση και για να δείξουμε σε άλλους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο ότι δεν είναι μόνοι.

Οι γυναίκες αμφισβητούν την περιφερειακή και την εθνική σφαίρα μιλώντας ανοιχτά. Σύμφωνα με ορισμένους μελετητές, φέρνοντας κοινωνικά ζητήματα σε δημόσια αμφισβήτηση, τα ζητήματα γίνονται «πολιτικά» (Steberry, 2015). Ένα ξεκάθαρο παράδειγμα είναι η διαδικτυακή απάντηση μετά την επίθεση που υπέστη μια γυναίκα στην Αίγυπτο σε μια διαδήλωση στην πλατεία Ταχρίρ του Καΐρου, το 2015. Ο ξυλοδαρμός του επονομαζόμενου Blue Bra Girl, το οποίο ξυλοκοπήθηκε από τον αιγυπτιακό στρατό, ήταν σε όλο το Διαδίκτυο, χάρη στις πολλές γυναίκες και διαδηλωτές που απαθανάτισαν τη στιγμή και τη μοιράστηκαν στο YouTube και στο Facebook.

Ο διαδηλωτής έγινε σύμβολο του αγώνα κατά της βίας και το hashtag #BlueBra χρησιμοποιήθηκε για να συγκεντρώσει γυναίκες για να βγουν στους δρόμους. Αυτή έτυχε να είναι μια από τις μεγαλύτερες διαδηλώσεις από Αιγύπτιας γυναίκες. Αυτό είναι μόνο ένα από τα πολλά ακόμη παραδείγματα που έχουν βάψει το τοπίο του ακτιβισμού στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατά τις δύο πρώτες δεκαετίες αυτού του αιώνα. Το 2019, η σελίδα στο Facebook «My Stealthy Freedom» έφτασε το ένα εκατομμύριο ακόλουθους. Αυτή η εκστρατεία ξεκίνησε το 2014, όταν μια Ιρανή δημοσιογράφος δημοσίευσε στο Facebook μια φωτογραφία της χωρίς χιτζάμπ. Αυτό οδήγησε σε μια μαζική ανταπόκριση Ιρανών γυναικών που έκαναν το ίδιο, δημοσιεύοντας φωτογραφίες τους χωρίς το τσαντόρ, δημιουργώντας μια τεράστια κοινότητα γυναικών που μιλούσαν ενάντια στην υποχρέωση να φορούν αυτό το ιρανικό ένδυμα.

Στο Μαρόκο, το 2013, το #RIPAmīna ήταν μια εκστρατεία ενάντια στο Άρθρο 475 του Ποινικού Κώδικα, που επέτρεπε σε έναν βιαστή να αποφύγει τη δίωξη και τη φυλάκιση εάν παντρευτεί το θύμα. Χάρη στην κινητοποίηση και την πίεση του κοινού, το άρθρο αυτό καταργήθηκε το 2014. Ή όταν, το 2017, οι Λιβανέζες δημιούργησαν το hashtag #Abolish522 ή #Undress522, για να διαμαρτυρηθούν για την απόφαση της Βουλής να καταργήσει το παραθυράκι του γάμου. Γυναίκες ακτιβίστριες γέμισαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με βίντεο και φωτογραφίες που μοιράζονται το ίδιο μήνυμα: «Ένα λευκό φόρεμα δεν καλύπτει τον βιασμό». Τον Αύγουστο του 2021, οι Ταλιμπάν ανέλαβαν την εξουσία στο Αφγανιστάν και ξεκίνησε μια ακόμη χειρότερη ανθρωπιστική

κρίση. Τα δικαιώματα των γυναικών εξαφανίστηκαν. Η αρχική αντίδραση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ήταν έντονη, καταδικάζοντας τη δράση, καταδικάζοντας τη βία και δείχνοντας συμπαράσταση στον κόσμο. Ωστόσο, τα πολλαπλά tweets από θεσμούς, κυβερνήσεις και πολιτικούς υψηλού επιπέδου δεν οδήγησαν σε τίποτα άλλο παρά σε ενέργειες σύμφωνα με τους κανόνες για τη διπλωματική συμπεριφορά. Πολλοί άνθρωποι στο Αφγανιστάν, ειδικά οι γυναίκες, έπρεπε να κλείσουν τους λογαριασμούς τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τη δική τους ασφάλεια. Μέχρι το τέλος του έτους, η ανθρωπιστική κρίση στο Αφγανιστάν εξαφανίστηκε από την πλειονότητα της παγκόσμιας ατζέντας, αλλά στη σφαίρα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης συνεχίστηκε. Στις 23 Μαρτίου έτος , οι Ταλιμπάν απαγόρευσαν στα κορίτσια να επιστρέφουν στο σχολείο επ' αόριστον και στις 7 Μαΐου έτος, απαγόρευσαν στις Αφγανές να δείχνουν το πρόσωπό τους δημόσια.

Το #LetAfghanGirlsLearn και το #FreeHerFace είναι μερικά από τα κύρια hashtags που έχουν γίνει μοντέρνα θέματα σε όλο το Διαδίκτυο, και όχι χάρη στους κυβερνητικούς θεσμούς, αλλά μάλλον λόγω των ανθρώπων και των δημοσιογράφων. Αυτές οι τάσεις έχουν γίνει viral, αναζητώντας δικαιοσύνη για τις γυναίκες στο Αφγανιστάν. Παρόλο που αυτό μπορεί να μην έχει βραχυπρόθεσμο πολιτικό αντίκτυπο, είναι μια συνεχής υπενθύμιση ότι τα κορίτσια και οι γυναίκες στο Αφγανιστάν δεν έχουν δικαιώματα. Και δεν έχει περιοριστεί στη διαδικτυακή σφαίρα, αλλά βγήκε και στους δρόμους. Οι γυναίκες, ιδιαίτερα οι νέες γυναίκες, στη χώρα αντιμετωπίζουν τους Ταλιμπάν βγαίνοντας στους δρόμους για να διαμαρτυρηθούν κατά της απαγόρευσης και να πάνε σχολείο, γνωρίζοντας ποια μπορεί να είναι η μοίρα τους. Επιπλέον, το #FreeHerFace κινητοποίησε όχι μόνο γυναίκες αλλά και λίγους άνδρες, κάτι που δεν έχει ξαναδεί στη χώρα. Μερικοί άνδρες στα αφγανικά τηλεοπτικά κανάλια, όπως το Tolo News, εντάχθηκαν στο κίνημα #FreeHerFace και άρχισαν να φορούν μάσκες σε ένδειξη αλληλεγγύης στις γυναίκες συναδέλφους τους και να διαμαρτύρονται για την απόφαση των Ταλιμπάν (Joya, 2022).

Η αναφορά της έμφυλης βίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ακολουθεί ένα παρόμοιο μοτίβο. Τις περισσότερες φορές, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ένα hashtag που συνδέεται με κάποια συγκεκριμένη περίπτωση υποστηρίζεται από ένα τεράστιο κοινωνικό κίνημα. Μια μεμονωμένη περίπτωση μετατρέπεται σε ευρύτερο πρόβλημα μέσα στην κοινωνία. Με άλλα λόγια, αμφισβητεί και αντιμετωπίζει τις ενέργειες της κυβέρνησης και το δικαστικό της σύστημα, π.χ. η περίπτωση της #Iamanada στην Ισπανία, όπου πέντε άνδρες βίασαν μια 18χρονη στην Παμπλόνα, το 2016. Όταν αναφέρθηκε η υπόθεση, έγινε ισχυρότερη και δημιουργήθηκε μια τεράστια κοινότητα που αναζητούσε δικαιοσύνη για το θύμα και διαμαρτυρόταν ενάντια στο σύστημα.

Οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης χρησιμεύουν επίσης για να ρίξουν φως στις έρευνες, οι οποίες δεν είναι πάντα διαφανείς. Οι χρήστες χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως

χώρο για να προσθέσουν επιπλέον μη επίσημες πληροφορίες, αντιμετωπίζοντας κυβερνήσεις ή εθνικές αρχές. Το #FindHinyUmoren ήταν μια καμπάνια που δημιουργήθηκε από ακτιβιστές στη Νιγηρία το 2020, λόγω της εξαφάνισης μιας νεαρής γυναίκας στο δρόμο για τη δουλειά της. Αυτή η εκστρατεία αποτελεί το τέλειο παράδειγμα της εξέλιξης της μεταβαλλόμενης αφήγησης κατά τη διάρκεια των διαφορετικών διαδικασιών στη διερεύνηση μιας υπόθεσης που αφορά βία λόγω φύλου. Μπορούμε να χωρίσουμε αυτήν την καμπάνια σε τρία διαφορετικά στάδια. Η κίνηση ξεκίνησε με στόχο να την βρουν μοιράζοντας φωτογραφίες της χρησιμοποιώντας το hashtag. Όταν βρέθηκε νεκρή, το hashtag στράβωσε και χρησιμοποιήθηκε για να βρει και να προσθέσει περισσότερες πληροφορίες για τον δολοφόνο. Και στο τελευταίο στάδιο, το hashtag χρησιμοποιήθηκε επίσης ως χώρος για τη θλίψη καθώς και για την αναζήτηση δικαιοσύνης για αυτήν. Αυτές οι καμπάνιες βρίσκονται σε συνεχή εξέλιξη, αν και οι απώτεροι στόχοι τους παραμένουν αμετάβλητοι.

Η παλιά έννοια του ακτιβισμού έχει αλλάξει, μαζί με τον τρόπο που οι νεότερες γενιές στην περιοχή εκφράζονται και λένε τις ιστορίες τους. Οι παλαιότερες γενιές δεν είχαν ποτέ αυτή την ευκαιρία. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι ψηφιακές πλατφόρμες έχουν πλέον γίνει ένα χρήσιμο εργαλείο στο πλαίσιο του φεμινιστικού ακτιβισμού, όχι μόνο για άτομα αλλά και για μεγάλο αριθμό οργανώσεων για τα δικαιώματα των γυναικών. Πολλές από αυτές τις οργανώσεις στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική χρησιμοποιούν αυτές τις πλατφόρμες για να προσεγγίσουν ανθρώπους, να συμμετάσχουν μαζί τους σε συζητήσεις σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών και να μοιραστούν σκέψεις για τρέχοντα γεγονότα, προκλήσεις και φεμινιστικά ζητήματα. Έχει αποδειχθεί ότι αυτοί οι διαδικτυακοί χώροι είναι ήδη αρκετά προσίτιοι και οικονομικά αποδοτικοί για φεμινιστικές οργανώσεις και για τα δικαιώματα των γυναικών που εργάζονται για την κοινωνική αλλαγή και την ισότητα των φύλων. Έχει κάνει σαφώς το έργο τους πιο ορατό και διευκόλυνε τη σύνδεση μεταξύ των κοινοτήτων καθώς και την προσέγγιση του κοινού τους.

Ο διαδικτυακός φεμινισμός έχει ξεπεράσει τα σύνορα, έχει φτάσει σε ανθρώπους, έχει διαδώσει σημαντικές πληροφορίες μεταξύ των γυναικών και έχει ανταποκριθεί στις συνεχείς ανάγκες των γυναικών σε όλο τον κόσμο (Qazzaz, 2021). Τα τελευταία χρόνια, λοιπόν, ο διαδικτυακός φεμινιστικός ακτιβισμός, ειδικά στην περιοχή, έχει προσφέρει τη δυνατότητα εμπλοκής και δημιουργίας ενός δικτύου φεμινιστριών από όλο τον κόσμο, που μπορούν να κινητοποιηθούν και να ασκήσουν αλληλεγγύη (Qazzaz, 2021).

5. Συζήτηση

Στα προηγούμενα κεφάλαια διερευνήθηκαν διεξοδικά οι πολύπλευρες διαστάσεις της ταυτότητας φύλου, του σεξισμού, της έμφυλης βίας και της απεικόνισής τους στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αυτό το κεφάλαιο συζήτησης έχει ως στόχο να συνθέσει τα βασικά ευρήματα και τις επιπτώσεις στο ευρύτερο πλαίσιο των κοινωνικών δομών, των πολιτισμικών επιρροών και των πιθανών οδών για αλλαγή. Η ταυτότητα φύλου περιλαμβάνει τόσο βιολογικές όσο και κοινωνικές διαστάσεις. Το βιολογικό φύλο θέτει το αρχικό πλαίσιο ενώ οι κοινωνικές κατασκευές φύλου, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση αίσθησης του εαυτού του ατόμου. Εν συνεχεία, η καταπολέμηση του σεξισμού απαιτεί πολύπλευρες στρατηγικές για να αντιμετωπιστούν οι διάφορες προκαταλήψεις. Η έμφυλη βία στοχεύει άτομα με βάση το φύλο, πλήττοντας κορίτσια, γυναίκες, αγόρια, άντρες. Απαιτούνται προσπάθειες για την καταπολέμηση και την πρόληψη βίας λόγω φύλου μέσω της εκπαίδευσης, της ευαισθητοποίησης και των αλλαγών πολιτικής. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης τονίστηκαν ως κρίσιμος παράγοντας επιρροής στη διαμόρφωση των αντιλήψεων για την ταυτότητα φύλου και στην διαίωνιση ή την αμφισβήτηση των στερεοτύπων. Τονίστηκε πως οι εμπειρίες της ταυτότητας φύλου, του σεξισμού και της έμφυλης βίας είναι εγγενώς συνυφασμένες με αυτές τις διατομεακές ταυτότητες.

5.1. Αλληλεπίδραση της ταυτότητας φύλου και των κοινωνικών δομών

Η έννοια της ταυτότητας φύλου είναι μια σύνθετη αλληλεπίδραση μεταξύ βιολογικών, κοινωνικών και ατομικών παραγόντων. Όπως περιγράφηκε στο Κεφάλαιο 1, η ταυτότητα φύλου περιλαμβάνει τόσο βιολογικές όσο και κοινωνικές διαστάσεις. Το βιολογικό φύλο θέτει το αρχικό πλαίσιο, ενώ οι κοινωνικές κατασκευές φύλου, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων, των ρόλων και των προσδοκιών, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της αίσθησης του εαυτού του ατόμου. Η κατανόηση αυτών των αλληλένδετων στοιχείων είναι ζωτικής σημασίας για την κατάργηση των άκαμπτων προτύπων φύλου και την προώθηση της συμμετοχικότητας.

5.2. Αποσυσχευασία των μορφών σεξισμού

Το Κεφάλαιο 2 ανέδειξε διάφορες μορφές σεξισμού, που κυμαίνονται από εχθρικές έως καλοπροαίρετες και από θεσμικές έως διαπροσωπικές. Η αναγνώριση αυτών των διαφοροποιημένων εκδηλώσεων είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη στοχευμένων παρεμβάσεων. Η καταπολέμηση του σεξισμού απαιτεί πολύπλευρες στρατηγικές που να αντιμετωπίζουν όχι μόνο τις κραυγαλέες πράξεις διακρίσεων αλλά και τις λεπτότερες, βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις που διαπερνούν τις καθημερινές αλληλεπιδράσεις.

5.3 Η έμφυλη βία ως σύμπτωμα της ανισότητας

Στο Κεφάλαιο 3 διευκρινίστηκαν οι διάφορες μορφές βίας λόγω φύλου, υπογραμμίζοντας τον ρόλο τους ως εκδήλωση ευρύτερων κοινωνικών ανισοτήτων. Η σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, λεκτική και οικονομική βία δεν αποτελούν μεμονωμένα περιστατικά, αλλά μάλλον συμπτώματα βαθιά ριζωμένων ανισορροπιών εξουσίας. Οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας πρέπει να εδράζονται στην άρση των συστημικών ανισοτήτων και στην προώθηση της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης.

5.4 Τα μέσα ενημέρωσης ως καταλύτης για την αλλαγή

Το κεφάλαιο 4 έριξε φως στον καθοριστικό ρόλο των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση των αντιλήψεων για την ταυτότητα φύλου και στη διαιώνιση ή την αμφισβήτηση των στερεοτύπων. Τα μέσα ενημέρωσης ασκούν σημαντική επιρροή στη διαμόρφωση των κοινωνικών αφηγήσεων. Η αναγνώριση των δυνατοτήτων τους τόσο για βλάβη όσο και για θετική αλλαγή είναι επιβεβλημένη. Οι πρωτοβουλίες για την προώθηση ακριβών και ποικίλων αναπαραστάσεων των ταυτοτήτων φύλου είναι υψίστης σημασίας για την προώθηση της συμμετοχικότητας και την κατάργηση των επιβλαβών προκαταλήψεων.

5.5 Η έκκληση για διατομεακές προσεγγίσεις

Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διατριβής, η διατομεακότητα των διαφόρων ταυτοτήτων -φυλή, τάξη, σεξουαλικότητα και άλλα- ήταν σιωπηρά παρούσα. Είναι ζωτικής σημασίας να τονιστεί ότι οι εμπειρίες της ταυτότητας φύλου, του σεξισμού και της έμφυλης βίας είναι εγγενώς συνυφασμένες με αυτές τις διασταυρούμενες ταυτότητες. Οποιαδήποτε ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων πρέπει να είναι ευαίσθητη στην πολύπλοκη αλληλεπίδραση πολλαπλών κοινωνικών κατηγοριών.

5.6 Ένα όραμα για την πρόοδο

Εν κατακλείδι, η παρούσα διατριβή υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη για συλλογική δράση για την αμφισβήτηση και την αναδιαμόρφωση των κυρίαρχων αφηγήσεων γύρω από την ταυτότητα φύλου, τον σεξισμό και τη βία λόγω φύλου. Η αναγνώριση της διασύνδεσης αυτών των ζητημάτων και των ευρύτερων κοινωνικών επιπτώσεών τους είναι ένα κρίσιμο πρώτο βήμα. Πρωτοβουλίες που ενισχύουν τη συμμετοχικότητα, προωθούν την εκπαίδευση, αμφισβητούν τα στερεότυπα και καταργούν τις συστημικές ανισότητες είναι απαραίτητες για τη δημιουργία ενός πιο δίκαιου και ισότιμου μέλλοντος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αυτή η διατριβή περιηγήθηκε στο περίπλοκο πεδίο της ταυτότητας φύλου, του σεξισμού, της έμφυλης βίας και της αναπαράστασης στα μέσα ενημέρωσης. Είναι προφανές ότι η ταυτότητα φύλου υπερβαίνει τη δυαδική αντίληψη και περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα εμπειριών. Ο σεξισμός, στις διάφορες μορφές του, διαπερνά όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, υπογραμμίζοντας την ανάγκη συστημικής αλλαγής. Η έμφυλη βία αποτελεί σύμπτωμα βαθύτερων ανισοτήτων, απαιτώντας συλλογικές προσπάθειες για την εξάλειψή της. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ασκούν σημαντική επιρροή στη διαμόρφωση των αντιλήψεων, προτρέποντας για υπεύθυνη εκπροσώπηση. Η αναγνώριση της αλληλεπίδρασης των διασταυρούμενων ταυτοτήτων είναι καίριας σημασίας. Η παρούσα διατριβή αποτελεί έκκληση για δράση, υποστηρίζοντας τη συμμετοχικότητα, την εκπαίδευση και τη μεταρρύθμιση της πολιτικής. Η πορεία προς την πραγματική ισότητα των φύλων είναι συνεχής και απαιτεί συλλογική δέσμευση και επαγρύπνηση.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σε άλλο επίπεδο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ειδικά το Twitter, έχουν χρησιμοποιηθεί όχι μόνο για να καταγγείλουν την έμφυλη βία αλλά και ως όπλο ενημέρωσης. Οι ακτιβιστές λειτουργούν ως φραγμοί φέρνοντας νέες πληροφορίες σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, τις περισσότερες φορές, μη επίσημες πληροφορίες, οι οποίες είναι συμπληρωματικές με ό,τι μπορεί να βρεθεί στα μέσα ενημέρωσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτές οι νέες πληροφορίες διαψεύδουν ψευδείς ειδήσεις και παραπληροφόρηση. Τελικά, ο ρόλος των ακτιβιστών είναι να ρίξουν φως στις απόπειρες δικαιολόγησης της έμφυλης βίας, δημιουργώντας παράλληλα ευαισθητοποίηση και κοινωνική ευθύνη (UOC, 2021).

Ο διαδικτυακός ακτιβισμός αντιμετωπίζει καθημερινά τρολάρισμα και διαδικτυακό εκφοβισμό και ο αγώνας για τα δικαιώματα των γυναικών αμφισβητείται συνεχώς με απειλές, παρενόχληση ή διακρίσεις. Ψηφιακές εκστρατείες και κινήματα έχουν φέρει τη διαίρεση της κοινωνίας στο διαδικτυακό τοπίο. Από τη μία, είχε θετική επίδραση, συγκεντρώνοντας πολλές γυναίκες σε όλο τον κόσμο και δημιουργώντας μια τεράστια κοινότητα φεμινισμού. Αλλά, από την άλλη πλευρά, ήταν ένας ανοιχτός χώρος για αντιφεμινιστική ρητορική μίσους και διαρκή εκφοβισμό. Παρά όλο το μίσος και την παραπληροφόρηση, ο ψηφιακός ακτιβισμός έχει χρησιμεύσει ως εργαλείο όχι μόνο για τη διάδοση ενός μηνύματος, θυμού και δυσφορίας, αλλά και για την ενδυνάμωση και τη συγκέντρωση ενός ισχυρού επαναστατικού κινήματος, οδηγώντας πολλές γυναίκες στην περιοχή της MENA να βγουν στους δρόμους και να σταθούν ενάντια στη βία, την παρενόχληση και τον βιασμό και να αγωνιστούν για τα δικαιώματά τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ahmed, S. and D. Madrid-Morales, (2021) “Is it still a man’s world? Social media news use and gender inequality in online political engagement,” ,*Communication & Society*, vol. 24, no. 3, pp. 381-399

Akpojivi, U. (2019). “I Won’t Be Silent Anymore: Hashtag Activism in Nigeria.” *Communication*, 45:4, 19-43, 2019.

Altin, L.S., & Saggion, H. (2021). Automatic Detection of Sexism in Social Media with a Multilingual Approach. IberLEF@SEPLN. Διαθέσιμο στο: <https://www.semanticscholar.org/paper/Automatic-Detection-of-Sexism-in-SocialMedia-with-Altin-Saggion/ce59f54b1411ee6872f1a8194d9037907229af53>

Amnesty International (2017). “Amnesty Reveals Alarming Impact of Online Abuse against Women”, Amnesty International, November 20, 2017. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2017/11/amnesty-reveals-alarming-impact-of-online-abuse-against-women/>

Amnesty International (2017). “More than a Quarter of UK Women Experiencing Online Abuse and Harassment Receive Threats of Physical or Sexual Assault”, Amnesty International, 2017.

Armstrong EA. (2002). *Forging Gay Identities: Organizing Sexuality in San Francisco, 1950–1944*. Chicago: University of Chicago Press; 2002.

Backe, Emma Louise, Pamela Lilleston, and Jennifer McCleary-Sills (2018). “Networked Individuals, Gendered Violence: A Literature Review of Cyberviolence”, *Violence and Gender*, Vol. 5, No. 3, September 2018, pp. 135–146.

Backe, Emma Louise, Pamela Lilleston, and Jennifer McCleary-Sills (2018). “Networked Individuals, Gendered Violence: A Literature Review of Cyberviolence”, *Violence and Gender*, Vol. 5, No. 3, September 2018, pp. 135–146.

Bailey, J.M., Vasey, P.L., Diamond, L.M., Breedlove, S.M., Vilain, E., Epprecht, M., (2016). Sexual orientation, controversy, and science. *Psychol. Sci. Public Interest* 17, 45–101

Balter, M., 2015. Can epigenetics explain homosexuality puzzle? *Sci.* 350, 148.

Barbovschi, M, N Ní Bhroin, D Chronaki, L Ciboci, L Farrugia, M.A Lauri, A Ševčíková, E Staksrud, L Tsaliki, and A Velicu (2021). *Young People’s Experiences with Sexual Messages Online. Prevalence, Types of Sexting and Emotional Responses across European Countries.*, EU Kids Online and the Department of Media and Communication, University of Oslo., 2021.

https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/88679/2021_SexualMessages_Online.pdf?sequence=4&isAllowed=y.

Basch-Harod, H. (2019). “#MeToo and the History of ‘Hashtag Feminism’ in the MENA Region.” *IEMed Mediterranean Yearbook*, 2019. IEMed, Barcelona, 2019. Διαθέσιμο στο: www.iemed.org/publication/metoo-and-the-history-of-hashtag-feminism-in-the-mena-region/

Berglund, H., Lindström, P., Savic, I., 2006. Brain response to putative pheromones in lesbian women. *Proc. Natl. Acad. Sci.* 103, 8269–8274

Bernstein M.(2012). Identities and politics: Toward a historical understanding of the lesbian and gay movement. *Social Science History*. 2012;26(3):531–581.

Beyens, I., Loes, P., Irene I. van Driel, Loes K., and Patti M. V. (2020). “The Effect of Social Media on Well-Being Differs from Adolescent to Adolescent”, *Scientific Reports*, Vol. 10, No. 1, December 2020, p. 10763.

Booker, C. L., Yvonne J. K. and Amanda S. (2018). “Gender Differences in the Associations between Age Trends of Social Media Interaction and Well-Being among 10-15 Year Olds in the UK”, *BMC Public Health*, Vol. 18, No. 1, December 2018, p. 321.

Butler, J. (1999). *Gender trouble. Feminism and the subversion of identity* (2nd ed.). Routledge

Casad, B. J. et al. (2021) “Gender inequality in academia: Problems and solutions for women faculty in STEM,” *Journal of neuroscience research*, vol. 99, no. 1, pp. 13-23.

Chemaly, Soraya (2019). “Foreword”, in Debbie Ging and Eugenia Siapera (eds.), *Gender Hate Online: Understanding the New Anti-Feminism*, Springer International Publishing, Cham, 2019. Διαθέσιμο στο: <http://link.springer.com/10.1007/978-3-319-96226-9>

Choukas-Bradley, Sophia, Savannah R. Roberts, Anne J. Maheux, and Jacqueline Nesi (2022). “The Perfect Storm: A Developmental–Sociocultural Framework for the Role of Social Media in Adolescent Girls’ Body Image Concerns and Mental Health”, *Clinical Child and Family Psychology Review*, Vol. 25, No. 4, December 2022, pp. 681–701.

Chukwuere, J. E. and P. C. Chukwuere, (2021) “The impact of social media on social lifestyle: A case study of university female students,” *Gender and Behaviour*, vol. 15, no. 4, pp. 9966-9981.

Cohen, Rachel, Toby Newton-John, and Amy Slater (2017). “The Relationship between Facebook and Instagram Appearance- Focused Activities and Body Image Concerns in Young Women”, *Body Image*, Vol. 23, December 2017, pp. 183–187.

Conrad P. & Schneider J.W. (1992). *Deviance and Medicalization: From Badness to Sickness*. Philadelphia: Temple University Press

D’Emilio J. (2020). Cycles of change, question of strategy: The gay and lesbian movement after fifty years. In: Rimmerman CA, Wald KD, Wilcox C, editors. *The Politics of Gay Rights*. Chicago: University of Chicago Press; 2020. pp. 31–53

Daniels, Elizabeth A., and Eileen L. Zurbriggen (2016). “It’s Not the Right Way to Do Stuff on Facebook:’ An Investigation of Adolescent Girls’ and Young Women’s Attitudes Toward Sexualized Photos on Social Media”, *Sexuality & Culture*, Vol. 20, No. 4, December 2016, pp. 936–964.

Daniels, G. (2021). Glass Ceilings: cybermisogyny is a sign of unchecked sexism in media and newsrooms. *Agenda*, 35, 123 - 135. Διαθέσιμο στο: <https://www.semanticscholar.org/paper/Glass-Ceilings%3A-cybermisogyny-is-a-sign-of-sexism-Daniels/bd85365bafd36c6fba4e700dbe39457b90d14722>

Deckard, B., *The Women's Movement. Political, Socio-economic, and Psychological Issues*, New York: Harper and Row, 1975.

Diamond, L.M., (2000). Sexual identity, attractions, and behavior among young sexual- minority women over a 2-year period. *Dev. Psychol.* 36, 241–250.

Doyal, L. (2003). Sex and gender: the challenges for epidemiologists. *International Journal of Health Services*, 33(3), 569-579.

Drakett, J., Rickett, B., Day, K., & Milnes, K. (2018). Old jokes, new media – Online sexism and constructions of gender in Internet memes. *Feminism & Psychology*, 28, 109 - 127. Διαθέσιμο στο: <https://www.semanticscholar.org/paper/Old-jokes%2C-new-media-%E2%80%93-Online-sexism-and-of-gender-DrakettRickett/32cf132c257c66b3a8480ea0ff1410e09158f6fa>

Duffy, B. E., & Pruchniewska, U. (2012). *Gender and Entrepreneurialism in the Social Media Age: A Digital Double Bind*.

Duffy, B. E., & Pruchniewska, U. (2012). *Gender and Entrepreneurialism in the Social Media Age: A Digital Double Bind*.

Edge, W. (2017). “Nursing professionalism: Impact of social media use among nursing students,” *Journal of Healthcare Communications*, vol. 2, no. 3, pp. 2472-1654

Ehrenreich, Samuel E., and Marion K. Underwood (2016). “Adolescents’ Internalizing Symptoms as Predictors of the Content of Their Facebook Communication and Responses Received from Peers.”, *Translational Issues in Psychological Science*, Vol. 2, No. 3, September 2016, pp. 227–237.

EIGE (2022). *Combating Cyber Violence against Women and Girls*, European Institute on Gender Equality, 2022. Διαθέσιμο στο: https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/combating_cyber_violence_against_women_and_girls.pdf.

EIGE (2022). *Combating Cyber Violence against Women and Girls*, European Institute on Gender Equality, 2022. Διαθέσιμο στο: https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/combating_cyber_violence_against_women_and_girls.pdf.

European Union Agency for Fundamental Rights. (2014). *Violence against Women: An EU Wide Survey: Main Results.*, Publications Office, LU, 2014. Διαθέσιμο στο: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c643da1a-a4a6-11e5-b52801aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-282011739>.

Farr, R.H., Diamond, L.M., Boker, S.M., 2014. Female same-sex sexuality from a dynamical systems perspective: sexual desire, motivation, and behavior. *Arch. Sex. Beh.* 43, 1477–1490

Faulder, C., *Women's Magazines*, & King, J. and Stott, M. (eds.): *Is This Your Life? Images of Women in the Media*, London: Virago, 1977, pp. 173-194

Fejes F. (2008). *Gay Rights and Moral Panic*. New York: Palgrave Macmillan.

Feltman, Chandra E., and Dawn M. Szymanski (2018). “Instagram Use and Self Objectification: The Roles of Internalization, Comparison, Appearance Commentary, and Feminism”, *Sex Roles*, Vol. 78, No. 5–6, March 2018, pp. 311–324.

Folke, O. and J. K. Rickne, (2020). “Sexual harassment and gender inequality in the labor market,” 2020

Fredrickson, Barbara L., and Tomi-Ann Roberts (1997). “Objectification Theory: Toward Understanding Women’s Lived Experiences and Mental Health Risks”, *Psychology of Women Quarterly*, Vol. 21, No. 2, June 1997, pp. 173–206.

- Garcia, D. et al., (2019) “Analyzing gender inequality through large-scale Facebook advertising data,” *Proceedings of the National Academy of Sciences*, vol. 115, no. 27, pp. 6958- 6963.
- Garlick, H. (2020). Why gender stereotypes are perpetuated on Instagram. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/2cc5ca3a-6337-11ea-a6cd-df28cc3c6a68>
- Garlick, H. (2020). Why gender stereotypes are perpetuated on Instagram. *Financial Times*. Retrieved from <https://www.ft.com/content/2cc5ca3a-6337-11ea-a6cd-df28cc3c6a68>
- Gerbaudo, P. & Treré, E. (2015). “In search of the ‘we’ of social media activism: introduction to the special issue on social media and protest identities.” *Information, Communication & Society*, 18:8, 865-871, 2015
- Ging, Debbie and Sarah Garvey (2018). “‘Written in these scars are the stories I can’t explain’: A content analysis of pro-ana and thinspiration image sharing on Instagram.” *New Media & Society* 20, no. 3 (2018): 1181-1200.
- Goymann, W. & Brumm, H. (2018). Let’s stalk about sex—not gender. *Bioessays*, 40, 1800030. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1002/bies.201800030>
- Haas, S. M. (2001). Social support as relationship maintenance in gay male couples coping with HIV. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19, 87–111
- Haraldsson, A., & Wängnerud, L. (2019). The effect of media sexism on women’s political ambition: evidence from a worldwide study. *Feminist Media Studies*, 19, 525 - 541. Διαθέσιμο στο: <https://www.semanticscholar.org/paper/The-effect-of-media-sexism-on-women%E2%80%99s-political-a-HaraldssonW%C3%A4ngnerud/7a765889ae3857a292472d3f2e875206712a9a10>
- Heise, L., Ellsberg, M., & Goheemoeller, M. (2009). Ending violence against women. *Population Report Series*, 1, 11
- Hepper, P.G., Shabidullah, S., White, R., 1991. Handedness in the human fetus. *Neuropsychologia* 36, 531–534.
- Hinson, L, J Mueller, L O’Brien-Milne, and N Wandera (2018). *Technology-Facilitated Gender-Based Violence: What Is It, and How Do We Measure It?*, International Center for Research on Women, Washington, DC, 2018. Διαθέσιμο στο: https://www.icrw.org/wp-content/uploads/2018/07/ICRW_TFGBVMarketing_Brief_v8-Web.pdf.

Holland, Grace, and Marika Tiggemann (2016). “A Systematic Review of the Impact of the Use of Social Networking Sites on Body Image and Disordered Eating Outcomes”, *Body Image*, Vol. 17, June 2016, pp. 100–110.

Inglehart, R. P. Norris, and I. Ronald, (2020). *Rising tide: Gender equality and cultural change around the world*. Cambridge University Press

Joya, Z. (2022) “Male Afghan TV presenters mask up to support female colleagues after Taliban decree.” *The Guardian*. Διαθέσιμο στο: www.theguardian.com/global-development/2022/may/24/male-afghan-tv-presenters-mask-up-to-support-female-colleagues-after-talibandecree?utm_term=Autofeed&CMP=tw_t_gu&utm_medium&utm_source=Twitter

Kaplan, A. and M. Haenlein (2020), “Rulers of the world, unite! The challenges and opportunities of artificial intelligence,” *Business Horizons*, vol. 63, no. 1, pp. 37-50

Kelly, Y., Afshin Z., Cara B. and Amanda S. (2018). “Social Media Use and Adolescent Mental Health: Findings From the UK Millennium Cohort Study”, *EClinicalMedicine*, Vol. 6, December 2018, pp. 59–68.

Klettke, Bianca, David J. Hallford, Elizabeth Clancy, David J. Mellor, and John W. Toumbourou (2019). “Sexting and Psychological Distress: The Role of Unwanted and Coerced Sexes”, *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, Vol. 22, No. 4, April 2019, pp. 237–242.

Lalumiere, M.L., Blanchard, R., Zucker, K.J., 2000. Sexual orientation and handedness in men and women: a meta-analysis. *Psychol. Bull.* 126, 575–592.

LeVay, S., 1991. A difference in hypothalamic structure between heterosexual and homosexual men. *Sci.* 253, 1034–1037

Livingston JD. (2013). *Mental Illness-Related Structural Stigma: The Downward Spiral of Systemic Exclusion*. Calgary, Alberta: Mental Health Commission of Canada; 2013.

Loney-Howes, Rachel; Mendes, Kaitlynn; Fernández Romero, Diana; Fileborn, Bianca & Núñez Puente, Sonia (2021). “Digital footprints of #MeToo.” *Feminist Media Studies*, 2021

Lorber, J. (2020) “Using gender to undo gender: A feminist degendering movement,” *Feminist theory*, vol. 1, no. 1, pp. 79-95.

Luby, J. and Kertz, S. (2019). “Increasing Suicide Rates in Early Adolescent Girls in the United States and the Equalization of Sex Disparity in Suicide: The Need to Investigate the Role of Social Media”, *JAMA Network Open*, Vol. 2, No. 5, May 17, 2019, p. e193916.

- Lust, J.M., Geuze, R.H., Van de Beek, C., Cohen-Kettenis, P.T., Bouma, A., Groothuis, T.G., 2011. Differential effects of prenatal testosterone on lateralization of handedness and language. *Neuropsychol.* 25, 581–589.
- Martin, K. A. (2018). “Becoming a gendered body: Practices of preschools,” *American sociological review*, pp. 494-511
- Mauvais-Jarvis, F., Merz, N. B., Barnes, P. J., Brinton, R. D., Carrero, J. J., DeMeo, D. L., ... & Suzuki, A. (2020). Sex and gender: modifiers of health, disease, and medicine. *The Lancet*, 396(10250), 565-582.
- Meyer-Bahlburg, H.F.L., Dolezal, C., Baker, S.W., New, M.I., 2008. Sexual orientation in women with classical or non-classical congenital adrenal hyperplasia as a function of degree of prenatal androgen excess. *Arch. Sex. Beh.* 37, 85–99.
- Mills, Jennifer S., Sarah Musto, Lindsay Williams, and Marika Tiggemann (2018). “‘Selfie’ Harm: Effects on Mood and Body Image in Young Women”, *Body Image*, Vol. 27, December 2018, pp. 86–92.
- Moore, H. L. (2002). Understanding sex and gender. In *Companion encyclopedia of anthropology* (pp. 847-864). Routledge.
- Mori, C., J.R. Temple, D. Browne, and S. Madigan (2019). ‘Association of Sexting With Sexual Behaviors and Mental Health Among Adolescents: A Systematic Review and Meta-Analysis’, *JAMA Pediatrics*, Vol. 173, No. 8, August 1, 2019, p. 770
- Mori, Camille, Jessica E. Cooke, Jeff R. Temple, Anh Ly, Yu Lu, Nina Anderson, Christina Rash, and Sheri Madigan (2020). “The Prevalence of Sexting Behaviors Among Emerging Adults: A Meta-Analysis”, *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 49, No. 4, May 2020, pp. 1103–1119.
- Mori, Camille, Julianna Park, Jeff R. Temple, and Sheri Madigan (2022). “Are Youth Sexting Rates Still on the Rise? A Meta-Analytic Update”, *Journal of Adolescent Health*, Vol. 70, No. 4, April 2022, pp. 531–539.
- Nelson, Sophie L., Jennifer A. Harriger, Cindy Miller-Perrin, and Steven V. Rouse (2022). «The Effects of Body-Positive Instagram Posts on Body Image in Adult Women», *Body Image*, Vol. 42, September 2022, pp. 338–346.
- Newman, Nic, Richard Fletcher, Craig T. Robertson, Kirsten Eddy, and Rasmus Kleis Nielsen (2022). *Reuters Institute Digital News Report 2022*, Reuters Institute for the Study of Journalism,

n.d. Διαθέσιμο στο: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2022-06/Digital_News-Report_2022.pdf.

Newsom, V.A. and Lengel, L. (2012). “Arab Women, Social Media, and the Arab Spring: Applying the framework of digital reflexivity to analyze gender and online activism.” *Journal of International Women’s Studies*, 13(5), 31-45, 2012.

Nyangeni, T., S. Du Rand, and D. Van Rooyen, (2019) “Perceptions of nursing students regarding responsible use of social media in the Eastern Cape,” *Curationis*, vol. 38, no. 2, pp. 1-9

Odgers, C.L. and Michaeline R.J. (2020). “Annual Research Review: Adolescent Mental Health in the Digital Age: Facts, Fears, and Future Directions”, *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, Vol. 61, No. 3, March 2020, pp. 336–348.

Oechsle, Mechthild. 1998. Ungelöste Widersprüche – Leitbilder für die Lebensführung junger Frauen. In: Oechsle, Mechthild; Geissler, Birgit, eds. *Die ungleiche Gleichheit – Junge Frauen und der Wandel im Geschlechterverhältnis*. Opladen

OFSTED (2021). “Review of Sexual Abuse in Schools and Colleges”, GOV.UK, 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.gov.uk/government/publications/review-of-sexual-abuse-in-schools-and-colleges/review-of-sexual-abuse-in-schools-and-colleges>

Perloff, R. M. (2014). Social media effects on young women’s body image concerns: Theoretical perspectives and an agenda for research. *Sex roles*, 71(11), 363-377.

Perloff, R. M. (2014). Social media effects on young women’s body image concerns: Theoretical perspectives and an agenda for research. *Sex roles*, 71(11), 363-377.

Project deSHAME (2017). *Young People’s Experiences of Online Sexual Harassment*, Project deSHAME, December 2017. Διαθέσιμο στο: https://www.childnet.com/wp-content/uploads/2021/11/Project_deSHAME_Dec_2017_Report.pdf.

Qazzaz, H. (2021). “Fighting all demons: feminist voices on popular protests in Lebanon and the Middle East and North Africa (MENA) region.” *Gender & Development*, 29:2-3, 431-446, 2021.

Reiner, W.G., Kropp, B.P., 2004. A 7-year experience of genetic males with severe phallic inadequacy assigned female. *J. Urol.* 172, 2395–2398

Richardson, S. (2019). *Sexism, Sex, Media and Kids*. *Gender and Pop Culture*. Διαθέσιμο στο: <https://brill.com/display/book/edcoll/9789004411586/BP000011.xml>

Richardson, S. S. (2021). Sex contextualism. *Philosophy, Theory, and Practice in Biology*, 13, 1–17. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.3998/ptpbio.16039257.0013.009>

Riddell-Dixon, E. (2009) “Mainstreaming women’s rights: Problems and prospects within the centre for human rights,” *Global Governance*, vol. 5, p. 149

Ringrose, J., K. Regehr, and B. Milne (2021). *Understanding and Combatting Youth Experiences of Image-Based Sexual Harassment and Abuse*, Report, Department of Education, Practice and Society, UCL Institute of Education: London, UK., Department of Education, Practice and Society, UCL Institute of Education, London, UK, December 6, 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.ucl.ac.uk/ioe/departments-and-centres/departments/education-practice-and-society>.

Rodgers, Rachel F., and Tiffany Melioli (2016). “The Relationship Between Body Image Concerns, Eating Disorders and Internet Use, Part I: A Review of Empirical Support”, *Adolescent Research Review*, Vol. 1, No. 2, June 2016, pp. 95–119.

Rosa, R. E. Drew, and S. Canavan (2020) “An overview of gender inequality in EU universities,” *The Gender-Sensitive University*, pp. 1-15.

Rose, J., Mackey-Kallis, S., Shyles, L., Barry, K., Biagini, D., Hart, C., & Jack, L. (2012). Face it: The impact of gender on social media images. *Communication Quarterly*, 60(5), 588-607.

Rose, J., Mackey-Kallis, S., Shyles, L., Barry, K., Biagini, D., Hart, C., & Jack, L. (2012). Face it: The impact of gender on social media images. *Communication Quarterly*, 60(5), 588-607.

Roselli, C.E., Larkin, K., Resko, J.A., Stellflug, J.N., Stormshak, F., 2004. The volume of a sexually dimorphic nucleus in the ovine medial preoptic area/anterior hypothalamus varies with sexual partner preference. *Endocrinol.* 145, 478–483.

Saiphoo, N. and Z. Vahedi (2022) “A meta-analytic review of the relationship between social media use and body image disturbance,” *Computers in human behavior*, vol. 101, pp. 259- 275

Sell, R.L., 1996. The Sell assessment of sexual orientation: background and scoring. *J. Gay Lesbian Bisexual Ident.* 1, 295–310. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1007/BF03372244>

Sherlock, Mary, and Danielle L. Wagstaff (2019). “Exploring the Relationship between Frequency of Instagram Use, Exposure to Idealized Images, and Psychological Well-Being in Women.”, *Psychology of Popular Media Culture*, Vol. 8, No. 4, October 2019, pp. 482–490.

Shimi, G., JerinMahibha, C., & Thenmozhi, D. (2022). Sexism Identification In Social Media Using Deep Learning Models. *IberLEF@SEPLN*. Διαθέσιμο στο:

<https://www.semanticscholar.org/paper/Sexism-Identification-In-Social-Media-UsingDeep-Shimi-JerinMahibha/26eaac3e08bfc6b7d0f8368135cb9ff5bc63db3a>

Smith, G. (2019). Women's voices 'invisible' thanks to social media gender bias. Newswise. <https://www.newswise.com/articles/women-s-voices-invisible-thanks-to-social-media-gender-bias>

Smith, G. (2019). Women's voices 'invisible' thanks to social media gender bias. Newswise. Retrieved from <https://www.newswise.com/articles/women-s-voices-invisible-thanks-to-social-media-gender-bias>

Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of business research*, 104, 333-339.

Sreberny, A. (2015). "Women's Digital Activism in a Changing Middle East." *International Journal of Middle East Studies*, 47(2), 357-361, 2015.

Statista. (2021). Instagram user distribution in Belgium 2021, by age group and gender. <https://www.statista.com/statistics/946089/instagram-user-distribution-in-belgium-by-age-group-and-gender/>

Statista. (2021). Instagram user distribution in Belgium 2021, by age group and gender. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/946089/instagram-user-distribution-in-belgium-by-age-group-and-gender/>

Storms, M.D., 1980. Theories of sexual orientation. *J. Pers. Soc. Psychol.* 38, 783–792.

Tabassum, N., & Nayak, B. S. (2021). Gender stereotypes and their impact on women's career progressions from a managerial perspective. *IIM Kozhikode Society & Management Review*, 2277975220975513.

Taylor, K. Y. (2016). *From# BlackLivesMatter to black liberation*. Haymarket Books.

Tiggemann, Marika, and Vasiliki Georgia Velissaris (2020). "The Effect of Viewing Challenging 'Reality Check' Instagram Comments on Women's Body Image", *Body Image*, Vol. 33, June 2020, pp. 257–263

Toor, S. (2020). Digital activism: empowering women, creating change and demanding human rights. 2020. Διαθέσιμο στο: www.openglobalrights.org/digital-activism-empowering-women-creating-change-and-demanding-human-rights/

Topping, A. (2021). No 10 pulls “sexist” Covid ad showing all chores done by women. The Guardian UK. <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/jan/28/no-10-pulls-sexist-covid-ad-showing-all-chores-done-by-women>

Topping, A. (2021). No 10 pulls “sexist” Covid ad showing all chores done by women. The Guardian UK. Retrieved from <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/jan/28/no-10-pulls-sexist-covid-ad-showing-all-chores-done-by-women>

Treas J. (2002). How Cohorts, Education, and Ideology Shaped a New Sexual Revolution on American Attitudes toward Nonmarital Sex, 1972–1998. *Sociological Perspectives* 45(3):267–83

Trolan, E. J. (2023) “The impact of the media on gender inequality within sport,” *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, vol. 91, pp. 215-227.

Twenge, J. M., and Gabrielle N. M. (2020). “Gender Differences in Associations between Digital Media Use and Psychological Well-being: Evidence from Three Large Datasets”, *Journal of Adolescence*, Vol. 79, No. 1, February 2020, pp. 91–102.

Twenge, J.M. and Gabrielle N. M. (2020). “Gender Differences in Associations between Digital Media Use and Psychological Well-being: Evidence from Three Large Datasets”, *Journal of Adolescence*, Vol. 79, No. 1, February 2020, pp. 91–102.

UgurCinar, M. (2021) “Construction of Gender and National Identity in Turkey: Images of the First Lady in the Turkish Media (2002–7),” *Middle Eastern Studies*, vol. 50, no. 3, pp. 482-492

UNICEF. (2017). *The state of the world’s children 2007. Women and children—The double dividend of gender equality*. New York: Author

United Nations Fund for Women (UNIFEM). (2019). *A world free of violence against women* (U.N. global video- conference). New York: Author.

Universitat Oberta de Catalunya (UOC) (2021). Webinar DDHH y democracia en el mundo africano, árabe y musulmán, 2021. Διαθέσιμο στο: https://materials.campus.uoc.edu/cdocent/PID_00283001/

Verduyn, P., Ybarra, O., Résibois M., Jonides J. and Kross, E. (2017). ‘Do Social Network Sites Enhance or Undermine Subjective Well-Being? A Critical Review: Do Social Network Sites Enhance or Undermine Subjective Well-Being?’, *Social Issues and Policy Review*, Vol. 11, No. 1, January 2017, pp. 274–302.

- Vergleich. In: Schneider, Norbert F.; Matthias-Bleck, Heike, eds. Elternschaft heute – Gesellschaftliche Rahmenbedingungen und individuelle Gestaltungsaufgaben. Opladen, 96-119
- Vogel, E. A., Jason P. R., Bradley M.O., Katheryn E., and Franz, B. (2015). “Who Compares and Despairs? The Effect of Social Comparison Orientation on Social Media Use and Its Outcomes”, *Personality and Individual Differences*, Vol. 86, November 2015, pp. 249–256
- Walby, Silvia. 1990. *Theorizing Patriarchy*. Oxford, Cambridge/Mass.
- Walter & Künzler (2002). *Parentales Engagement – Mütter und Väter im*
- Weibel, K., *Mirror, Mirror. Images of Women Reflected in Popular Culture*, Garden City, N.Y.: Anchor Books, 1977
- Xu, Y., Zheng, Y., 2017. Fraternal birth order, handedness, and sexual orientation in a Chinese population. *J. Sex Res.* 54, 10–18.
- Αντωνοπούλου, Χ. (1997). *Η Ανθρώπινη Σεξουαλικότητα*. Αθήνα: Καστανιώτη
- Bernstein B. (1991). *Παιδαγωγικοί Κώδικες και Κοινωνικός Έλεγχος*. Εκδόσεις Αλεξάνδρεια
- Γιαννέλος, Β. (2000). Τοποθέτηση στο Το Φύλο και η συμπεριφορά του: Ομοφυλοφιλία – Ομοφοβία. Επιμέλεια: Θ. Παπαζήση, Ν. Χατζητρύφων και Θ. Κτενίδης. Πρακτικά της 1ης Διεπιστημονικής Συνάντησης για την Ομοφυλοφιλία και την ομοφυλοφοβία «Η κατάσταση στην Ελλάδα και οι προοπτικές βελτίωσής της», 9-10 Οκτωβρίου, Θεσσαλονίκη, σελ 10-20. Αθήνα: Επίκεντρο.
- Θεοφιλόπουλος, Θ., & Σπίνου, Ε. (2015). *Ομοφοβία και Τρανσφοβία στην Ελλάδα: Ένας Οδηγός για επαγγελματίες αλλά και για κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη*. Αθήνα: ColourYouth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας
- Θεοφιλόπουλος, Θ. (2015) *Ομοφοβική, τρανσφοβική βία και διακρίσεις στην Ελλάδα: Έκθεση αποτελεσμάτων Έργου «Πες το σ' εμάς»*, Αθήνα: Σωματείο Color Youth – Κοινότητα LGBTQ Ελλάδας
- Ιωακειμίδης, Β. (2012) *Κοινωνική Εργασία για την Κοινωνική Δικαιοσύνη*, Εκδοτικός όμιλος Ίων
- Κατάκη, Χ. (2009). *Οι Τρεις Ταυτότητες της Ελληνικής Οικογένειας*. Εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ, Αθήνα
- Λαγουμίδου, Μ. (2011). *Gay! Γιατί; Προσέγγιση των αιτιών του ομοφυλοφιλικού σεξουαλικού προσανατολισμού*. Αθήνα: Ιανός

- Μερκούρης ΑΒ. 2008, “Μεθοδολογία Νοσηλευτικής Έρευνας”. 1η Έκδοση. Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ» - Γ.ΠΑΡΙΚΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε. Αθήνα
- Παπαχρήστου, Ν. (2015). Η ομοφυλοφιλία στην Ελλάδα. Περιοδικό «Κ», 89, σελ. 32- 37.
- Ναυρίδης Κ. (2002). Εξουσία και Πόνος. Β' Τόμος. Εξουσία, Βία, Πόνος. Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα
- Ντάνη, Σ. (2018) Οδηγός Ευαισθητοποίησης για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση Εκφοβισμού σε θύματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, Αθήνα: ΚΕΘΙ
- Παπαδόπουλος Π. (1987). Η Ταξική Διάρθρωση της Σύγχρονης Ελληνικής Κοινωνίας. Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα
- Παρασκευόπουλος Ι. (1994). Ψυχολογία Ατομικών Διαφορών. Διατομικές, Διομαδικές και Ενδοατομικές Διαφορές και Αποκλίσεις. Ιδιωτική Έκδοση.
- Σκορδά Ε. (1993). Η Ψυχολογία της Γυναίκας. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
- Στάμελος Γ. & Δακοπούλου Α. (2012). Η Διατριβή στις Κοινωνικές Επιστήμες. Από το Σχεδιασμό στην Υλοποίηση. Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα
- Στρατηγάκη Μ. (2007). Το Φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής. Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα